

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 21.11.2001
KOM(2001) 678 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen

"Jos teet suunnitelmia vuodeksi, kylvä viljaa. Jos teet suunnitelmia vuosikymmeneksi, istuta puita. Jos teet suunnitelmia eliniäksi, kouluta ihmisiä." Kiinalainen sananlasku: Guanzi (n. 645 eKr.)

TIIVISTELMÄ.....	3
1. Johdanto.....	7
1.1 Taustaa.....	7
1.2 Euroopan laajuinen kuulemisprosessi	8
1.3 Eurooppalainen elinikäisen oppimisen alue.....	9
1.4 Mitä tarkoittaa elinikäinen oppiminen?.....	10
1.5 Tiedonannon rakenne	11
2. Yhtenäiset ja kattavat elinikäisen oppimisen strategiat.....	11
3. Ensisijaiset toimet	16
3.1. Oppimisen arvottaminen.....	16
3.2. Tiedotus, ohjaus ja neuvonta.....	19
3.3. Aikaa ja rahaa oppimiseen.....	20
3.4. Opiskelumahdollisuuksien tuominen lähelle oppijaa.....	22
3.5. Perustaidot	24
3.6. Innovatiivinen pedagogiikka.....	25
4. Asialistan eteenpäin vieminen	27
4.1. Elinikäisen oppimisen puitteet	27
4.2. Euroopan tasolla tehdyn työn hyödyntäminen.....	28
4.3. Indikaattorit.....	29
4.4. Kehityksen ylläpitäminen	30
5. Tulevat toimet	31

Liitteet

Liite 1 – Ehdotuksia tehtävistä tutkimuksista ja arvioinneista

Liite 2 – Sanasto

TIIVISTELMÄ

Feiran Eurooppa-neuvosto pyysi kesäkuussa 2000 jäsenvaltioita, neuvostoa ja komissiota toimivaltansa puitteissa "määrittelemään yhtenäiset strategiat ja käytännön toimenpiteet, joilla edistetään kaikkien ihmisten elinikäistä oppimista". Tämä toimeksianto vahvistaa, että elinikäinen oppiminen on olennainen osa Lissabonin kokouksessa laadittua strategiaa, jonka mukaan Euroopasta on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous.

Tässä tiedonannossa etusijalla ovat kansalaiset. Komissio antoi edellisvuoden marraskuussa elinikäistä oppimista käsittelevän muistion, jolla aloitettiin kuulemisprosessi, johon osallistui yli 12 000 kansalaista. Kuulemisprosessissa saatu palaute paljasti selvästi, että edessä on haasteellinen tehtävä. Osaamisyhteiskuntaan siirtymiseen liittyvät taloudelliset ja yhteiskunnalliset muutokset merkitsevät Euroopan unionille ja sen kansalaisille sekä etuja että vaaroja. Viestintä-, matkustus- ja työmahdollisuudet paranevat, mutta eriarvoisuus ja syrjäytyminen yleistyvät. Muutoksen laajuus edellyttää uudenlaisia yleissivistävän ja ammatillisten koulutuksen järjestelmiä. Nykyinen taloudellinen epävarmuus korostaa lisäksi elinikäisen oppimisen tärkeyttä. On käynyt yhä selvemmäksi, että yhteisön perinteinen politiikka ja perinteiset toimielimet eivät valmista kansalaisia riittävästi globalisoitumisen, väestörakenteen muutoksen, digitaalitekniikan ja ympäristövahinkojen seurauksiin. Näin siitäkkin huolimatta, että kansalaisilla ja heidän tiedoillaan ja osaamisellaan on merkittävä vaikutus Euroopan tulevaisuuteen.

Eurooppalainen elinikäisen oppimisen alue

Tämän tiedonannon tarkoituksena on edistää eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen perustamista. Tavoitteena on antaa kansalaisille mahdollisuus liikkua vapaasti oppimisympäristöjen, työpaikkojen, alueiden ja maiden välillä, jotta he voivat parhaiten hyödyntää tietojaan, taitojaan ja osaamistaan. Tavoitteena on myös vastata Euroopan unionin ja ehdokasmaiden pyrkimyksiin ja haaveisiin perustaa vauraampi, osallisuutta ja suvaitsevuuutta edistävämpi sekä demokraattisempi alue.

Kehitystä vauhditetaan sisällyttämällä elinikäiseen oppimiseen yleissivistävä ja ammatillinen koulutus ja nuoriso- ja työllisyyspolitiikkaa sekä yhteiskuntaan integroitumista ja tutkimuspolitiikkaa koskevien eurooppalaisten prosessien, strategioiden ja suunnitelmien tärkeitä ainekset. Tämä ei kuitenkaan saa aiheuttaa lakien tai asetusten yhtenäistämistä, eikä se edellytä uutta prosessia vaan pikemminkin nykyisten välineiden ja voimavarojen johdonmukaisempaa ja tarkempaa soveltamista myös avoimella koordinoitimenettelyllä. Jotta saavutetaan Lissabonissa asetettu tavoite, osaamisyhteiskunta, luodaan kiinteät yhteydet eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen ja eurooppalaisen tutkimusalueen välillä, erityisesti nuorten kiinnostuksen lisäämiseksi tiede- ja teknologia-aloihin.

Mitä tarkoittaa elinikäinen oppiminen?

Muistiota koskeneen kuulemisen yhteydessä saaduissa vastauksissa pyydettiin, että elinikäiselle oppimiselle annetaan laaja määritelmä, joka ei rajoittuisi pelkästään taloudellisiin näkökohtiin tai aikuisten oppimiseen. Elinikäisen oppimisen käsitteen tulisi sen lisäksi, että se tarkoittaa oppimisen jatkumista esikoulusta eläkeikään, sisältää kaikki virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen muodot. Kuulemisprosessissa

korostettiin myös oppimisen tavoitteita kuten aktiivista kansalaisuutta, henkilökohtaisten toiveiden toteutumista, yhteiskuntaan sopeutumista sekä työllistymiseen liittyviä näkökohtia. Elinikäisen oppimisen perustana olevissa ja sitä edistävissä periaatteissa korostuvat oppijakeskeisyys, yhtäläisten mahdollisuuksien tärkeys sekä opiskelumahdollisuuksien laatu ja merkityksellisyys.

Yhtenäiset ja kattavat elinikäisen oppimisen strategiat

Jäsenvaltiot sopivat Feirassa pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa ja Euroopan työllisyysstrategian yhteydessä, että ne kehittävät ja toteuttavat yhtenäisiä ja kattavia elinikäisen oppimisen strategioita. Strategioiden periaatteet on laadittu helpottamaan jäsenvaltioita ja toimijoita kaikilla tasoilla. Niiden tarkoitus on sopeuttaa viralliset oppimisympäristöt vähitellen siihen, että kaikilla olisi aina mahdollisuus laadukkaaseen oppimiseen. Tämä on siis selvä viesti siitä, että perinteisiä koulutusjärjestelmiä on muutettava paljon avoimmiksi ja joustavammiksi, jotta oppijoilla olisi mahdollisuus heidän tarpeitaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaaviin yksilöllisiin oppimisväyliin. Näin oppijat voisivat aidosti hyötyä yhtäläisistä mahdollisuuksista kaikissa elämän vaiheissa. Strategioiden perusteet noudattavat vuoden 2001 yhteisessä työllisyysraportissa esitettyjä elinikäisen oppimisen arviointikriteerejä.

Ensimmäisenä perusstrategiana esitetään kumppanuudet. Kaikkien asiaankuuluvien toimijoiden, niin virallisiin koulutusjärjestelmiin kuuluvien kuin niihin kuulumattomienkin, on toimittava yhdessä, jotta strategiat käytännössä toimivat. Seuraavana tavoitteena on saada tietoa oppijan – tai mahdollisen oppijan – tarpeista sekä selvittää järjestöjen, kuntien, yhteiskunnan yleensä ja työmarkkinoiden koulutustarpeita. Tämän jälkeen voidaan tutkia, mitkä ovat tehokkaan ja avoimen rahoituksen ja varojen myöntämisen kannalta tarvittavat resurssit.

Tämän jälkeen tarkastellaan, kuinka opiskelumahdollisuudet voidaan sovittaa oppijoiden tarpeita ja mielenkiinnon kohteita vastaaviksi ja miten oppimiseen pääsyä voidaan helpottaa kehittämällä tarjonta sellaiseksi, että jokaisella olisi mahdollisuus oppimiseen ajasta ja paikasta riippumatta. Tämän asian osalta on selvästi havaittu, että virallisen sektorin olisi tunnustettava epävirallinen ja arkioppiminen ja annettava niille arvoa. Oppimiskulttuurin luominen onnistuu, jos lisätään opiskelumahdollisuuksia, osallistumismääriä ja oppimisen kysyntää. Lopuksi tiedonannossa ehdotetaan laadun varmistamiseksi, arvioimiseksi ja seuraamiseksi menetelmiä, joilla pyritään pysyvään laadukkuuteen.

Ensisijaiset toimet

Ensisijaisten toimien tavoitteena on antaa elinikäiselle oppimiselle Euroopan laajuinen ulottuvuus, mutta myös tukea strategioiden toteuttamista eri tasoilla. Ensisijaiset toimet esitetään Euroopan laajuisessa kuulemisessa lähtökohtana olleen ja hyväksynnän saaneen kuuden keskeisen aiheen muodossa.

Elinikäisen oppimisen alue perustuu vapaaseen liikkuvuuteen Euroopan unionissa. Alueen edellytyksenä pidetään sitä, että oppimisen arvottamiseen omaksutaan uusi kattava eurooppalainen lähestymistapa. Ehdotukset koskevat etenkin epävirallisen ja arkioppimisen määrittelyä, arvottamista ja tunnustamista sekä virallisten tutkintotodistusten siirtämistä ja vastavuoroista tunnustamista. Tiedotus, ohjaus ja

neuvonta kohdistuu pääasiassa Euroopan tasoon, ja ehdotusten tarkoituksena on helpottaa opiskelumahdollisuuksia lisäämällä laadukkaita neuvontapalveluja.

Jotta elinikäisen oppimisen toteuttamiseksi tarvittavat muutokset voidaan tehdä, oppimiseen on sijoitettava aikaa ja rahaa. Tämä tavoite on esitetty erityisen selvästi Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmissä ja Euroopan työllisyysstrategiassa, joissa jäsenvaltioita vaadittiin yleisesti lisäämään investointeja yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Helppoa ratkaisua ei ole. Investointeja on lisättävä, rahoitusta on kohdennettava tarkemmin ja yksityisen rahoituksen saantia on parannettava. Ehdotukset oppimiskunnista, -kaupungeista ja -alueista sekä oppimisjärjestöiksi muuttuvista työyhteisöistä edistävät merkittävällä tavalla opiskelumahdollisuuksien ja oppijoiden kohtaamista. Myös paikallisten oppimiskeskusten kehittämistä korostetaan.

Lissabonin ja Tukholman Eurooppa-neuvoston kokouksissa aloitetun uusien perustaitojen koskevan työn täydentämiseksi kehitetään toimia, joilla varmistettaisiin, että kaikilla kansalaisilla olisi mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen koko elämänsä ajan ja että mahdollisuus oppimiseen ei rajoittuisi ainoastaan oppivelvollisuusvuosiin. Lopuksi esitetään ehdotuksia innovatiivisiksi opetusmenetelmiksi, jossa tiedonhankinnan sijaan korostetaan osaamisen kehittämistä ja käsitellään tästä seuraavaa muutosta opettajien ja oppijoiden rooleissa.

Asialistan eteenpäin vieminen

Kaikkia toimijoita – komissiota ja muita Euroopan unionin toimielimiä, jäsenvaltioita, Euroopan talousaluetta ja ehdokasmaita, työmarkkinaosapuolia, kansalaisjärjestöjä ja kansainvälisiä järjestöjä (esim. Euroopan neuvosto, OECD, Unesco) – pyydetään toimimaan yhteistyössä asialistan eteenpäin viemiseksi. Asialistan täytäntöönpano toteutetaan elinikäiseen oppimiseen sovellettavien nykyisten menettelyjen, ohjelmien ja välineiden avulla. Nämä puitteet tukevat hyvien toimintatapojen ja kokemusten vaihtoa ja näin ollen myös yhteisten ongelmien, ajatusten ja ensisijaisten aiheiden määrittelyä. Vaihtoa edistääksään komissio laatii tietokannan hyvistä toimintatavoista, tiedoista ja kokemuksista, jotka koskevat elinikäistä oppimista kaikilla tasoilla.

Koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen seuranta tulee varmasti olemaan yksi tärkeimpiä keinoja yhteistyön kehittämiseksi alalla. Euroopan työllisyysstrategiassa puolestaan keskitytään elinikäisen oppimisen työllisyysvaikutuksiin. Tässä tiedonannossa vahvistetaan yhteisön Sokrates-, Leonardo da Vinci- ja nuoriso-ohjelmien asemaa. Lisäksi tutkitaan muun muassa sitä, kuinka Euroopan sosiaalirahastoa (ESR), sekä Euroopan sosiaalirahaston Equal-yhteisöaloitetta voitaisiin hyödyntää vielä tehokkaammin elinikäisen oppimisen täytäntöönpanossa.

Tavoitteiden saavuttamista mitataan ja seurataan joillakin rajoitetuilla olemassa tai kehitteillä olevi indikaattoreilla sekä muutamilla uusilla indikaattoreilla. Toteutusta seurataan myös erilaisilla verkostoilla ja elimillä: esimerkiksi kuulemisprosessin yhteydessä jo luoduilla verkostoilla sekä ministeriöiden edustajista koostuvalla korkean tason työryhmällä, jolla on päävastuu elinikäisen oppimisen kehittämisestä. Tämän ryhmän tehtävänä on myös auttaa varmistamaan elinikäisen oppimisen alalla kehitettyjen toimenpiteiden – mukaan luettuna koulutusjärjestelmien konkreettisia

tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen seurantaohjelman – täydentävyys muiden asiaan liittyvien toimien, strategioiden ja suunnitelmien kanssa Euroopan tasolla. Seuraava askel on, että koulutus- ja nuorisoasioiden neuvosto sekä työllisyys- ja sosiaaliasioiden neuvosto hyväksyvät pääperiaatteet ja ehdotukset Espanjan puheenjohtajuuskaudella. Lisäksi komissio käsittelee elinikäistä oppimista Eurooppa-neuvoston kokouksessa Barcelonassa 15.–16. maaliskuuta 2002.

1. JOHDANTO

Euroopan unionille asetettiin Lissabonin Eurooppa-neuvostossa maaliskuussa 2000 strateginen päämäärä, joka vahvistettiin Tukholman Eurooppa-neuvostossa maaliskuussa 2001. Sen mukaan unionista on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous. Strategiassa tavoitteen saavuttamisen tärkeimmiksi perusedellytyksiksi esitettiin yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen mukauttaminen siten, että opiskelumahdollisuuksia on tarjolla eri elämänvaiheissa oleville kansalaisille, työllistyvyyden ja yhteiskuntaan sopeutumisen edistäminen lisäämällä kansalaisten tietoja ja osaamista, kaikille avoimen tietoyhteiskunnan luominen sekä liikkuvuuden edistäminen.

1.1 Taustaa

Osaamisyhteiskunta ja yleiset taloudelliset sekä yhteiskunnalliset suuntaukset kuten globalisoituminen, perherakenteiden ja väestörakenteen muuttuminen sekä tietoyhteiskunnan teknologian kehittyminen tuovat Euroopan unionille ja sen kansalaisille runsaasti etuja mutta asettavat sille myös haasteita. Kansalaisilla on paljon uusia viestintä-, matkailu- ja työmahdollisuuksia. Näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen ja aktiivinen osallistuminen yhteiskuntaan edellyttää jatkuvaa tietojen ja osaamisen lisäämistä. Näin saatavan kilpailuedun suuruus riippuu samanaikaisesti kuitenkin yhä enenevässä määrin myös siitä, kuinka paljon henkiseen pääomaan investoidaan. Näin ollen tiedoilla ja osaamisella on merkittävä vaikutus talouskasvuun. Nykyisessä taloudellisesti epävarmassa tilanteessa on yhä tärkeämpää investoida ihmisiin.

Osaamisyhteiskuntaan liittyy myös merkittävästi riskejä ja epävarmuutta, sillä se voi luoda suurempaa eriarvoisuutta ja aiheuttaa yhteiskunnasta syrjäytymistä. Eriarvoisuus alkaa varhaisessa vaiheessa, ja merkittävänä tekijänä siinä on perusopetukseen osallistuminen. Vuonna 2000 EU:n 25–64-vuotiaista 60,3 prosentilla oli ylempi toisenasteen tutkinto¹. Jäsenvaltioiden väliset huomattavat erot ovat mahdollisesti pienenevässä sen ansiosta, että yhä useammalle perättäiselle nuorelle ikäryhmälle on tarjottu parempi koulutus. Kuitenkin EU:ssa on lähes 150 miljoonaa ihmistä, jotka eivät saa tätä peruskoulutusta ja ovat suuremmassa vaarassa syrjäytyä.

Elinikäisestä oppimisesta on käyty jo usean vuoden ajan poliittista keskustelua ja samalla sitä on yritetty kehittää. Kansalaiset tarvitsevat nyt kuitenkin yhä kipeämmin tietoja ja osaamista, joiden avulla he voivat käyttää hyväkseen osaamisyhteiskunnan tarjoamia etuja sekä vastata sen asettamiin haasteisiin. Tämän vuoksi Lissabonin Eurooppa-neuvosto vahvistikin elinikäisen oppimisen yhdeksi eurooppalaisen yhteiskuntamallin perustekijäksi ja Euroopan työllisyysstrategian painopisteeksi.

Kansalaisten työllistettävyyden ja sopeutumiskyky ovat taloudellisesti erittäin tärkeitä, jotta voidaan pitäytyä sitoumuksessa, jonka mukaan Euroopasta tulee yksi maailman kilpailukykyisimmistä ja dynaamisimmista tietoon perustuvista talouksista. Työvoimapula ja osaamisvaje rajoittavat Euroopan unionin kasvua, oli taloudellinen tilanne millainen tahansa. Näin ollen elinikäisellä oppimisella on merkittävä asema pyrittäessä poistamaan esteitä, joiden takia ihmiset eivät pääse työmarkkinoille ja jotka rajoittavat siellä etenemistä. Myös eriarvoisuus ja yhteiskunnasta syrjäytyminen ovat esteitä, jotka on poistettava.

Elinikäinen oppiminen ei ole ainoastaan taloudellisesti kannattavaa vaan sillä on kannustava vaikutus myös Euroopan maiden tavoitteisiin ja pyrkimyksiin tulla osallisuutta lisäävämmiksi, suvaitsevammiksi ja demokraattisemmiksi. Lisäksi elinikäisellä oppimisella varmistetaan, että Euroopasta muodostuu alue, jossa kansalaisilla on mahdollisuus saavuttaa päämääriään ja osallistua paremman yhteiskunnan kehittämiseen. OECD:n äskettäin laatimassa raportissa todetaan, että oppimisen ja ihmispääomaan investoinnin välillä on selvä yhteys paitsi BKT:n kasvuun myös kansalaisten osallistumisasteen nousuun, hyvinvoinnin lisääntymiseen sekä rikollisuuden vähenemiseen².

Korkeammalla koulutuksella ja täydennyskoulutuksella vähennetään merkittävästi eriarvoisuutta ja syrjäytymistä, jos koulutus on kaikkien saatavilla. Tämä kuitenkin herättää perusluonteisia kysymyksiä perinteisten yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmien kyvystä mukautua edellä mainittuun kehitykseen. Edessä olevan haasteen suuruutta havainnollistavat osallistumistiedot. Vaikka vuotta 2000 koskevassa Euroopan työvoimatutkimuksessa tutkitut ikäjakaumat ja oppimistavat eivät kata kaikkea, tutkimuksesta käy kuitenkin selvästi ilmi, että sen mukaan vain kahdeksan prosenttia EU:n 25–64-vuotiaista osallistuu yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Tulos ei siis vastaa tulevaisuudenkuvaa kaikkien saatavilla olevasta elinikäisestä oppimisesta³. Euroopassa ollaan yhä tietoisempia siitä, että elinikäisen oppimisen yhteydessä olisi laadittava ja pantava täytäntöön perusteellisesti uudistettu lähestymistapa koulutuspolitiikkaan. Perinteisessä koulutuspolitiikassa keskitytään liialti institutionaalisiin järjestelyihin, kun taas elinikäisen oppimisen yhteydessä korostetaan ihmisiä sekä yhteistä halua luoda parempi yhteiskunta. Elinikäisen oppimisen lähestymistavassa tarkastellaan laajalti opiskelumahdollisuuksien tarjontaa ja kysyntää. Siinä annetaan arvoa kaikelle eri elämänalueilta hankitulle tiedolle ja osaamiselle, jota tarvitaan nyky-yhteiskunnassa selviytymiseen. Elinikäisen oppimisen toteuttaminen EU:ssa edellyttää enemmän, parempia ja oikeudenmukaisemmin kohdistettuja investointeja, etenkin koska harvat jäsenvaltiot käyttävät koulutukseen yhtä paljon varoja kuin Kanada, Etelä-Korea, Norja ja Yhdysvallat⁴.

Tämän vuoksi kesäkuussa 2000 kokoontunut Feiran Eurooppa-neuvosto pyysi "jäsenvaltioita, neuvostoa ja komissiota [...] toimivaltansa puitteissa määrittelemään yhtenäiset strategiat ja käytännön toimenpiteet, joilla edistetään kaikkien ihmisten elinikäistä oppimista"⁵. Tällä tiedonannolla on tarkoitus viedä tätä toimeksiantoa eteenpäin.

1.2 Euroopan laajuinen kuulemisprosessi

Komissio antoi marraskuussa 2000 elinikäistä oppimista käsittelevän muistion, joka perustui elinikäistä oppimista koskevan eurooppalaisen teemavuoden (1996)⁶ päätelmiin sekä kokemuksiin Euroopan tasolla ja jäsenvaltioissa. Asiakirjan tarkoituksena oli luoda pohjaa mahdollisimman lähellä kansalaisia käytävälle Euroopan laajuiselle keskustelulle, mikä noudattaa komission tavoitetta uudistaa eurooppalaista hallintotapaa. Jäsenvaltiot, ETA ja ehdokasmaat järjestivät kukin tahollaan monitahoiset ja laajat keskustelut, joihin osallistuivat asiaankuuluvat kansalliset tahot. Ehdokasmaat ovat osallistuneet kuulemisprosessiin täysimääräisesti ja antaneet siihen merkittävän panoksen. Ne osallistuvat myös jatkossa elinikäisen oppimisen kehittämiseen. Komissio puolestaan kuuli Euroopan unionin tasolla työmarkkinaosapuolia, Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa sekä

alueiden komiteaa sekä järjesti eurooppalaisesta kansalaisyhteiskunnasta keskustelun, joka huipentui 10. syyskuuta 2001 Brysselissä pidettyyn konferenssiin. Komissio kuuli myös useita kansainvälisiä järjestöjä, erityisesti Euroopan neuvostoa, OECD:tä ja Unescoa.

Komissioon, jäsenvaltioihin, ETA:an, ehdokasmaihin, muihin eurooppalaisiin järjestöihin sekä kansalaisyhteiskuntaa ja työmarkkinaosapuolia edustaviin elimiin lähetettiin kaiken kaikkiaan noin 3 000 yksittäistä ehdotusta. Kuulemisprosessin yhteydessä järjestettyihin kokouksiin ja konferensseihin osallistui noin 12 000 kansalaista⁷. Laajasta keskustelusta saadut tulokset muodostavat näin ollen vankan perustan tälle tiedonannolle.

1.3 Eurooppalainen elinikäisen oppimisen alue

Kuulemisen yhteydessä tähdennettiin, että yhteistyö ja koordinointi ovat keskeisen tärkeitä tällä alalla Euroopan unionissa. Näin toimitaankin jo usean erillisen mutta toisiaan täydentävän menetelmän, strategian ja suunnitelman muodossa. Elinikäinen oppiminen on kaikkien näiden aloitteiden yhteinen nimittäjä, mutta jokainen aloite lähestyy asiaa hieman eri näkökulmasta. Koulutusasioiden neuvosto antoi Lissabonin Eurooppa-neuvoston pyynnöstä koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen⁸. Sen jälkeen komissio hyväksyi syyskuussa 2001 kertomuksen, johon sisältyi yksityiskohtainen työohjelma tavoitteita koskevan selvityksen seurannasta⁹. Tämän perusteella laaditaan yhteinen raportti, joka esitetään Tukholmassa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston pyynnöstä¹⁰ keväällä 2002 kokoontuvalle Eurooppa-neuvostolle. Euroopan työllisyysstrategiassa¹¹ esitetään elinikäistä oppimista koskeva monialainen tavoite ja erityiset suuntaviivat, joissa painotetaan elinikäisen oppimisen työllisyyttä ja työmarkkinoita koskevia näkökohtia. Euroopan sosiaalipoliittisen ohjelman¹² tarkoituksena on muun muassa vähentää elinikäisen oppimisen avulla eriarvoisuutta ja edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Taitoja ja liikkuvuutta koskevalla toimintasuunnitelmalla¹³ varmistetaan, että Euroopan työmarkkinat ovat kaikille avoimet vuoteen 2005 mennessä. eLearning-aloitteen¹⁴ tavoitteena on – osana eEurope-toimintasuunnitelmaa – edistää digitaalista lukutaitoa ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmissä. Viimeisenä mainittakoon valkoinen kirja nuorisopolitiikasta, jossa esitetään puitteet yhteisön nuorisopolitiikan alalla tehtävälle yhteistyölle ja keskitytään nuorten osallistumiseen, koulutukseen, työllistävyyteen ja yhteiskunnalliseen integroitumiseen.

Vaikka jokaisella toimella on omat erityispiirteensä ja tavoitteensa, yhdessä niillä on tavoitteena eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen. Kehitystä vauhditetaan yhdistämällä yleissivistävä ja ammatillinen koulutus elinikäisessä oppimisessa muiden prosessien, strategioiden ja suunnitelmien asianmukaisesti tekijöihin. Lissabonin Eurooppa-neuvostossa esitetyn osaamisyhteiskuntaa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi huolehditaan siitä, että eurooppalainen elinikäisen oppimisen alue on tiiviisti yhteydessä eurooppalaiseen tutkimusalueeseen ja että tutkimusalueen liikkuvuusstrategiaa koskeva komission tiedonanto otetaan erityisesti huomioon¹⁵. Tärkeä osa inhimillisen pääoman kehittämisstrategiaa, joka vahvistaisi myös yleiseurooppalaisten verkostojen syntymistä tiedon ja tieteen aloille.

Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueella on kaksi tavoitetta. Ensimmäinen on se, että annetaan kansalaisille valmiudet kohdata osaamisyhteiskunnan haasteet

antamalla heille mahdollisuus vapaasti liikkua oppimisympäristöjen, työpaikkojen, alueiden ja maiden välillä opiskelumahdollisuuksia etsiessään. Toinen on se, että saavutetaan Euroopan unionin ja ehdokasmaiden¹⁶ tavoitteet vauraamman, osallisuutta paremmin lisäävän, suvaitsevaisemman ja demokraattisemman alueen luomisesta. Todellisuudessa tämä tarkoittaa sitä, että jäsenvaltioiden on laadittava ja pantava täytäntöön yhtenäisiä ja kattavia elinikäisen oppimisen strategioita. Tämä edellyttää yhteistä toimintaa Euroopan tasolla yhteisesti sovittujen ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti. Tällaisen toiminnan olisi sekä tuettava jäsenvaltioiden pyrkimyksiä että tuotava niille lisäarvoa.

1.4 Mitä tarkoittaa elinikäinen oppiminen?

Elinikäistä oppimista koskevassa muistiossa esitettiin keskustelujen pohjaksi elinikäisen oppimisen määritelmä, joka oli laadittu Euroopan työllisyysstrategian yhteydessä¹⁷.

Kuulemisissa suhtauduttiin erittäin myönteisesti siihen, että elinikäinen oppiminen käsittäisi kaikenlaisen esikoulusta eläkeikään ulottuvan oppimisen. Jonkin verran oltiin huolestuneita siitä, painotetaanko määritelmässä liikaa elinikäisen oppimisen työllistyvyys- ja työmarkkinanäkökohtia. Erityisesti eriteltäessä elinikäisen oppimisen tavoitteita vastauksissa mukailtiin muistion ajatuksia ja mainittiin oppimiseen liittyviä laajempia näkökohtia, kuten henkistä ja kulttuurista puolta. Kaiken kaikkiaan voidaan olettaa, että seuraavista neljästä laajasta ja toisiaan tukevasta tavoitteesta ollaan yksimielisiä: henkilökohtaisten toiveiden toteutuminen, aktiivinen kansalaisuus, yhteiskuntaan integroituminen ja työllistettävyysosopeutuvuus. Se, että elinikäistä oppimista koskevat tavoitteet ovat monialaisia, kuvastuu myös seuraavassa määritelmässä, jonka perusteella kaikkia tässä asiakirjassa elinikäiseen oppimiseen tehtyjä viittauksia on tarkasteltava ja jonka mukaan elinikäiseen oppimiseen kuuluu:

kaikki elämän aikana aloitettu oppimistoiminta, jonka tavoitteena on parantaa ammattitaitoa, tietoja ja osaamista sekä edistää henkilökohtaisten toiveiden toteutumista, aktiivista kansalaisuutta, sosiaalisia taitoja ja/tai työllistettävyyttä.

Määritelmän laajuuden ansiosta se kattaa myös kaiken virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen¹⁸.

Kuulemisprosessin yhteydessä keskusteltiin erittäin paljon elinikäistä oppimista tukevista periaatteista. Keskeinen periaate on virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen oppijakeskeisyys. Myös yhtäläiset mahdollisuudet – niin tasa-arvon valtavirtaistamisen osalta kuin siltä osin kuin on kyse opiskelumahdollisuuksien tarjoamisesta kaikille ketään syrjimättä – ovat keskeisessä asemassa, sillä tiedot ja osaaminen vaikuttavat merkittävästi kansalaisten valintamahdollisuuksiin elämässä. Kuulemisissa saaduissa vastauksissa korostettiin myös korkeaa laatua ja merkityksellisyyttä, sillä oppimiseen panostettu aika ja raha tuottavat tulosta ainoastaan silloin, kun oppimisolosuhteet sekä taustalla olevan politiikan suunnittelu ja järjestelmät ovat korkealaatuisia. Nämä periaatteet noudattavat yleispiirteiltään neuvoston vuonna 1996 eurooppalaisesta elinikäisen oppimisen vuodesta antamissa päätelmissä sekä OECD:n vuoden 2001 koulutuspolitiikan tarkastelussa¹⁹ esitettyjä näkökohtia. Ne antavat tietoa elinikäisen oppimisen käsitteestä ja muovaavat sen täytäntöönpanoa.

1.5 Tiedonannon rakenne

Seuraavissa kappaleissa käsitellään erityisesti käytännön toimenpiteitä, joilla eurooppalainen elinikäisen oppimisen alue toteutetaan kaikilla tasoilla. Tiedonannon luvussa 2 määritellään yhtenäisten ja kattavien elinikäisen oppimisen strategioiden perustekijät toimintalinjojen laatimisen tueksi. Strategioita tukevat ensisijaiset toimet esitetään luvussa 3, ja luvussa 4 käsitellään asialistan eteenpäin viemistä nykyisten menetelmien, välineiden ja ohjelmien avulla sekä indikaattoreita kehittämällä. Lopuksi luvussa 5 esitetään jatkotoimet.

2. YHTENÄISET JA KATTAVAT ELINIKÄISEN OPPIMISEN STRATEGIAT

Jäsenvaltiot ovat luvanneet Feiran Eurooppa-neuvoston pyynnöstä ja Euroopan työllisyysstrategian puitteissa laatia ja panna täytäntöön kansallisia yhtenäisiä ja kattavia elinikäisen oppimisen strategioita. Puolella jäsenvaltioista on jo tällaisia strategioita, mutta niiden täytäntöönpano on vasta alussa. Jos jäsenvaltioilla ei ole yleisiä strategioita, toimenpiteet koostuvat osasista²⁰. Tässä luvussa esitetään strategioiden laatimiseen ja täytäntöönpanoon tarvittavat perustekijät. Perustekijät on koottu tutkimalla kuulemisen yhteydessä muistiosta saatuja palautteita sekä jäsenvaltioiden kansallisia työllisyyttä ja yhteiskuntaan integroitumista koskevia toimintasuunnitelmia ja muita töitä. Perustekijät on laadittu aktiiviseen kansalaisuuteen, henkilökohtaisten toiveiden toteutumiseen, työllistettävyyteen ja yhteiskuntaan integroitumiseen liittyvän neljän tavoitteen perusteella sekä noudattaen luvussa 1.4 esitettyjä elinikäiseen oppimiseen liittyviä periaatteita.

Nämä perustekijät vastaavat vaatimuksia, joita käytettiin vuoden 2001 yhteisessä työllisyysraportissa arvioitaessa jäsenvaltioiden elinikäistä oppimista koskevien strategioiden johdonmukaisuutta ja kattavuutta. Johdonmukaisuuteen tähdätään *kumppanuustyöllä, oppimiskulttuurin luomisella ja pyrkimällä laatuun*, kun taas kattavuus varmistetaan *selvittämällä oppimistarpeet, helpottamalla opiskelumahdollisuuksia ja takaamalla riittävät resurssit*.

Perustekijöitä sovelletaan pääasiassa kansallisella tasolla, ja näin ollen niiden tarkoituksena onkin auttaa jäsenvaltioita kehittämään ja panemaan täytäntöön yhtenäisiä ja kattavia strategioita. Tässä tiedonannossa esitetty lähestymistapa koskee kuitenkin kaikilla tasoilla toteutettavia strategioita. Jos strategioiden on kuitenkin määrä olla yhtenäisiä, täytäntöönpanon eri vaiheiden on oltava toisiaan täydentäviä. Tältä osin perustekijöihin sisältyy eurooppalaisen ulottuvuuden ajatus. Esimerkiksi *oppimistarpeiden selvittäminen* eli Euroopan työmarkkinoiden osaamistarpeiden arviointi ja ennakointi on tekijä, jota käsitellään konkreettisesti tulevassa taitoja ja liikkuvuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa ja jonka toteuttaminen on oleellista myös kansallisesti ja alueellisesti. Samalla tavoin myös kumppanuustyöhön liittyy väistämättä yhteistyötä kansallisen ja yhteisön tason toimijoiden kesken. Eurooppalaiset rahastot edistävät sitä, että kaikilla tasoilla toteutettavilla hankkeilla on tarvittavat resurssit. Lisäksi kansallisia strategioita arvioidaan jatkossakin suhteessa Euroopan työllisyysstrategiaan.

Tehtävä- ja vastuunjako

Seuraavassa esitetty kuvaus on ainoastaan suuntaa antava: toimijoiden tehtävät ja vastuualueet vaihtelevat kansallisten perinteiden ja muiden käytäntöjen, järjestelmien ja tilanteiden mukaan. Elinikäistä oppimista koskevissa kumppanuuksissa olisi

kaikilla tasoilla harkittava ja kehitettävä tehtäviä ja vastuualueita olosuhteet huomioon ottaen.

Viranomaisten tehtävänä on vastata riittävästä resursseista, järjestää oppivelvollisuuteen kuuluva yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, taata mahdollisuus hankkia perustaidot oppivelvollisuuden jälkeen, varmistaa opiskelumahdollisuudet kaikille sekä järjestää esiopetus ja aikuisopiskelumahdollisuudet. Lisäksi viranomaisten on johdettava elinikäisen oppimisen strategioiden laatimista ja toteuttamista kaikilla tasoilla. On taattava kaikkien oikeus ja mahdollisuus hankkia ja pitää yllä tietoja ja taitoja kaikissa elämän vaiheissa (kuten Amsterdamin sopimuksen johdanto-osassa todetaan). Tämä turvataan neuvontapalveluilla. Viranomaiset toteuttavat myös aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä, jotka koskevat työttömiä, ja edistävät kaikkien kansalaisten, sekä työmarkkinoilla että niiden ulkopuolella olevien oppimista. Työnantajilla on päävastuu oman työvoimansa pätevyyden kehittämisestä. Ne kantavat entistä suuremman osan yritysten laajemmasta sosiaalisesta vastuusta esimerkiksi laajentaessaan koulutusmahdollisuuksiaan ja resurssejaan yrityksen ulkopuolelle²¹. Ammattijärjestöt ovat lisänneet jäsenille tarjottavaa koulutusta ja osallistuvat yhä useammin toimiin, joilla edistetään ja helpotetaan sekä jäsenten että muiden kuin jäsenten oppimista. Työmarkkinaosapuolet käyvät sosiaalista vuoropuhelua kaikilla tasoilla, neuvottelevat ja panevat täytäntöön sopimuksia työhön liittyvästä työntekijöiden koulutuksesta. Kaikki koulutuksen tarjoajat ovat vastuussa siitä, että heidän tarjontansa on laadukasta ja asianmukaista ja että tarjonta on yhdenmukaista yleisesti tarjolla olevien koulutusten kanssa. Kunta- ja vapaaehtoisjärjestöillä on ainutlaatuinen mahdollisuus tarjota kohdennettua koulutusta, jolla edistetään (mahdollisten) oppijoiden oppimista ja joka vastaa oppijoiden tarpeita ja mielenkiinnon kohteita. Kaikkien toimijoiden yhteisenä vastuualueena on, kuten jäljempänä esitelty 'kumppanuustyö'-perustekijäkin viittaa, toimia yhteistyössä elinikäiseen oppimiseen liittyvissä asioissa ja tukea yksilöitä, jotka ottavat vastuun omasta oppimisestaan.

Kuulemisprosessin vastauksista voitiin tehdä yksi erittäin merkittävä päätelmä, joka koskee myös kaikkia strategioiden perustekijöitä: jäsenvaltioiden on perusteellisesti muutettava koulutusjärjestelmiään sekä peruskoulutusta, jotta kaikille on jatkuvasti tarjolla laadukkaita opiskelumahdollisuuksia. Palautteen myötä vahvistui tarve yhtenäistää viralliset oppimisympäristöt ja tehdä niistä avoimemmat ja joustavammat, jotta oppijat voisivat suunnitella omiin tarpeisiinsa ja mielenkiinnon kohteisiinsa sopivia yksilöllisiä oppimispolkuja ja siten hyötyä yhtäläisistä mahdollisuuksista.

Kumppanuustyötä kaikille oppimisen aloille

Kumppanuudet osoittavat, että elinikäisestä oppimisesta on yhteistä etua ja että siitä on otettava yhteinen vastuu. Koska olosuhteet vaihtelevat, tehokkaimpia ovat yleensä yhteiset ja koordinoitujen toimet, joissa yhdistyvät monipuolinen asiantuntemus ja erilaiset vahvuudet ja resurssit. Elinikäisen oppimisen strategiaihin on saatava mukaan kaikki toimijat, ja strategioilla on oltava toimijoiden tuki²².

- Hallitusten on edistettävä niin kansallisia, alueellisia kuin paikallisiakin kumppanuuksia ja näytettävä esimerkkiä varmistamalla, että ministeriöiden toimintaa koordinoidaan tehokkaasti ja että alan toimet ovat yhtenäisiä ministeriöissä.

- Paikalliset kumppanuudet puolestaan ovat välttämättömiä, jotta strategiat todellisuudessa toimivat. Paikallisen tason kumppanuuksissa olisi oltava mukana paikallisia viranomaisia, kouluja, yliopistoja ja muita koulutuksen tarjoajia sekä niihin liittyviä tiedotus-, ohjaus-, ja neuvontapalvelun tarjoajia. Myös tutkimuskeskusten, yritysten (osana yritysten sosiaalista vastuuta), julkisten työnvälityspalvelujen, paikallisella tasolla toimivien kansalaisjärjestöjen (esim. vapaaehtois- ja kuntajärjestöjen), (mahdollisista) oppijoista²³ koostuvien erityisryhmien edustajien sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa käsittelevien toimijoiden olisi osallistuttava kumppanuuksiin.
- Työmarkkinaosapuolten olisi myös osallistuttava aktiivisesti strategioihin aina, kun niiden osallistuminen on asianmukaista, sillä ovathan työmarkkinaosapuolet oppimisen kannalta sekä kuluttajia, sijoittajia, neuvottelijoita että tarjoajia.
- Elinikäistä oppimista on tuettava Euroopan tasolla vaihtamalla ajatuksia, kokemuksia ja hyviä käytäntöjä sekä eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen perustamista tukevilla toimilla (katso luvut 3 ja 4).

Oppimistarpeiden selvittäminen

Kaikkien elinikäistä oppimista koskevien strategioiden taustalla tulisi olla tietoa kansalaisten, kuntien sekä koko yhteiskunnan ja työmarkkinoiden oppimistarpeista. Tietojen on perustuttava paikallisesta tasolta saatuihin todisteisiin. Oppimistarpeiden ymmärtäminen on perusedellytys sille, että voidaan luoda tehokas oppijakeskeinen lähestymistapa ja varmistaa yhtäläisten mahdollisuuksien toteutuminen. Tarpeiden selvittämiseksi olisi tutkittava seuraavat asiat:

- Luku- ja kirjoitustaitoon, laskutaitoon, tietotekniikkataitoihin ja muihin perustaitoihin²⁴ liittyvät tarpeet, sillä nämä taidot muodostavat pohjan lisäoppimiselle, ja näitä taitoja on usein syytä kohentaa vuosien varrella. Opiskelusta vieraantuneimpien kansalaisten ja ryhmien oppimistarpeet ja mielenkiinnon kohteet ovat erilaisia ja saattavat edellyttää yksilöllisesti suunniteltuja toimenpiteitä.
- Elinikäisen oppimisen vaikutus oppimisen edistäjiin²⁵, kuten opettajiin, kouluttajiin, aikuiskouluttajiin. Strategioissa ja kumppanuuksissa on käsiteltävä heidän asemaansa ja tuettava heidän mukauttamistaan.
- Työnantajien tarpeet yleensä sekä pk-yritysten erityistarpeet, sillä pk-yritykset työllistävät suuren osan EU:n työvoimasta, mutta niiden on vaikea löytää aikaa ja rahoitusta koulutukseen tai ylipäättään niiden tarpeita vastaavaa koulutusta. Työnantajien motivointi on tässä suhteessa tärkeää.
- (Mahdollisten) oppijoiden mielenkiinnon kohteet, jotka käyvät ilmi mielipidetutkimuksista, arvioinneista sekä ohjaustutkimuksista ja kuulemisista saaduista palautteista; tiedot koulutukseen osallistumisessa ilmenevästä epätasapainosta (esim. tietotekniikkaopetukseen osallistuvien sukupuolijakauma).
- Osaamisyhteiskunnan vaikutus oppijoiden tarpeisiin (uudet perustaidot kuten yrittäjyys, tieteet ja teknologia) ja työmarkkinoihin (esimerkiksi sellaisen osaamisen merkitys, jolla estetään taitovajauksia, sekä työmarkkinoilla olevien henkilöiden taitojen kohentaminen, jotta he eivät syrjäydy).

Tarvittavien resurssien järjestäminen

Jotta visio kaikkien saatavilla olevasta elinikäisestä oppimisesta ja sen edellyttämä ajattelutavan, järjestelmien, rakenteiden ja työtapojen perusteellinen muuttaminen toteutuisi, tarvitaan lisää investointeja, kuten Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmissä ja Euroopan työllisyysstrategiassa vaaditaan. Investoinnit on tehtävä tehokkaasti ja toimivasti²⁶. Tämä tarkoittaa seuraavaa:

- Julkisen ja yksityisen rahoituksen yleistä tasoa on nostettava, ja hallitusten, viranomaisten, työnantajien ja yksittäisten kansalaisten on kannettava yhdessä vastuu lisäyksestä.
- Viralliselle, epäviralliselle ja arkioppimiselle sekä esikouluoppimiselle on järjestettävä tarvittavat resurssit ja/tai nykyisiä resursseja on kohdennettava uudelleen. Jotta esitetyt ensisijaiset toimet pysyvät samoina myös rahoituksen osalta, on tärkeää, että varojen myöntämisessä noudatetaan avoimuuden periaatetta.
- Tarvitaan uusia investointitapoja, jotta voidaan vastata osaamisyhteiskunnan kehittymisestä niin (mahdollisille) oppijoille kuin oppimisen edistäjillekin koituviin uusiin tieto- ja osaamisvaatimuksiin. Olisi kehitettävä verokannustimia ja muita oppimiseen kannustavia välineitä, jotka koskisivat kaikkia kansalaisia, niin työmarkkinoilla kuin työmarkkinoiden ulkopuolella oleviakin.
- Lisääntyvät investoinnit on sopeutettava asianmukaisesti paikallisen tason strategioihin, jotta investoinneista saataisiin mahdollisimman suuri hyöty.
- Opettajien ja kouluttajien uudet tehtävät ja asemat sekä opettajien ja kouluttajien työhönottoon ja työpaikan säilyttämiseen liittyviä näkökohtia on tarkasteltava kaikilla tasoilla ottaen huomioon erityisesti työllistämisen tarpeet.

Koulutukseen osallistumisen helpottaminen

Koulutukseen osallistumista käsiteltäessä olisi kiinnitettävä huomiota kahteen asiaan: nykyiset opiskelumahdollisuudet olisi tehtävä näkyvämmiksi, joustavammiksi, sopeutummiksi sekä tehokkaammiksi ja toisaalta olisi kehitettävä uusia oppimisprosesseja, -tuotteita ja -ympäristöjä²⁷. Jotta voidaan taata, että kaikilla on todella elinikäinen opiskelumahdollisuus, strategioissa on otettava huomioon myös yhtäläiset mahdollisuudet (esim. sukupuolten välinen tasa-arvo) ja strategioiden kohdentaminen erityisryhmille. Erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden osallistuminen koulutukseen on varmistettava. Tällaisia ryhmiä ovat alhaisen tulotason omaavat henkilöt, vammaiset, kansalliset vähemmistöt ja maahanmuuttajat, koulunkäynnin varhain päättäneet, yksinhuoltajat, työttömät, työelämään palaavat vanhemmat, alhaisen koulutustason omaavat työntekijät, työmarkkinoiden ulkopuolella olevat henkilöt, ikääntyneet kansalaiset (mukaan luettuna ikääntyneet työntekijät) sekä entiset rikolliset. Kohdennettaessa strategioita tarpeiden mukaan olisi otettava huomioon kaupunkien ongelma-alueilla asuvien lisäksi maaseudulla asuvat henkilöt, joilla saattaa olla erityistarpeita. Seuraavassa on lueteltu tärkeimmät toimet:

- Poistetaan yhteiskunnalliset, maantieteelliset, psykologiset ja muut esteet lisäämällä tietotekniikan käyttöä ja työpaikalla annettavaa koulutusta sekä

kannustamalla paikallisia oppimiskeskustoja tarjoamaan opetusta sellaisissa paikoissa ja sellaisilla aikatauluilla, jotka mukautuvat oppijoiden muihin aktiviteetteihin.

- Mukautetaan virallisen koulutussektorin pääsy-, etenemis- ja tunnustamisvaatimuksia siten, että otetaan huomioon epävirallinen ja arkioppiminen.
- Täydennetään virallista koulutusjärjestelmää erityisesti perustaitoja lisäävillä yksilöllisesti suunnitelluilla toimenpiteillä, jotka kohdistetaan yksilöllisiin tarpeisiin. Kannustetaan esimerkiksi korkea-asteen oppilaitoksia työskentelemään syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kanssa, jotta varmistetaan, että uudenlaisen tarpeen syntyessä on asiantuntija saatavilla.
- Edistetään työmarkkinaosapuolten keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, jotta varmistetaan, että työn organisoimisen joustavuutta lisättäessä työnantajat investoivat riittävästi työvoimaansa. Tämä on tärkeä näkökohta työn laadun kannalta²⁸.
- Tunnustetaan, että tiedotus-, ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat avainasemassa oppimistarpeiden ja tarjolla olevien opiskelumahdollisuuksien kohtaamisessa. Näillä palveluilla on myös tärkeä tehtävä ohjata oppija oikeaan suuntaan monimutkaistuvassa koulutusjärjestelmässä.

Oppimiskulttuurin luominen

Jotta strategioilla edistettäisiin kaikkia koskevan oppimiskulttuurin luomista, tarvitaan suoria toimenpiteitä, jotka motivoivat (mahdollisia) oppijoita ja nostavat yleistä osallistumistasoa tekemällä oppimisesta houkuttelevampaa aktiivisen kansalaisuuden, henkilökohtaisten toiveiden toteutumisen ja/tai työllistyvyyden kautta.

- Toimenpiteissä käsitellään etenkin epävirallisen ja arkioppimisen arvostamista ja palkitsemista kaikilla aloilla, jotta näidenkin oppimismuotojen todellinen arvo tunnustettaisiin. Oppimisen palkitseminen voisi myös rohkaista sellaisia henkilöitä, jotka ovat kaikkein vieraantuneimpia koulutuksesta, jatkamaan opiskelua.
- Toimenpiteillä edistetään myönteisempää suhtautumista oppimiseen ja lisätään esimerkiksi tiedotuskampanjoilla tietoisuutta kaikista oppimisen tuomista oikeuksista ja eduista jo varhaisessa vaiheessa – esikoulussa, koulussa ja korkea-asteen koulutuksessa sekä nuorisojärjestöissä ja aikuisväestön keskuudessa²⁹.
- Toimenpiteillä lisätään kohdistetun rahoituksen asianmukaista käyttöä, edistystoimia ja muita keinoja kuten (mahdollisten) oppijoiden tavoittamista.
- Toimenpiteillä korostetaan vapaaehtois- ja kuntajärjestöjen merkitystä vahvistamalla tiedotus-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen tarjoajien tehtävää, johon kuuluu tietoisuuden lisääminen oppimisen tuomista yksilöllisistä, yhteiskunnallisista ja taloudellisista hyödyistä sekä kannustaminen monipuolisiin opintoihin ja muihin kuin perinteisiin ura- ja oppimisvalintoihin.
- Toimenpiteillä helpotetaan yritysten muuttumista oppiviksi organisaatioiksi, joissa työn ohella oppiminen ja kehittyminen hyödyttää työntekijöitä itseään, muita

työntekijöitä sekä koko organisaatiota, kun tällaiset toimet julkistetaan ja tunnustetaan.

- Toimenpiteillä kannustetaan julkisten palvelujen tarjoajia, vapaaehtois- ja kuntajärjestöjä, työntekijöitä sekä ammattiliittoja kehittämään ja/tai edistämään erityisesti heidän kohderyhmilleen ja esim. vammaisille suunnattuja opiskelumahdollisuuksia.

Tavoitteena laatu

Strategioissa on käytettävä erilaisia menetelmiä oppimiskokemusten täytäntöönpanoprosessien ja oppimiseen liittyvien palveluiden laadun maksimoimiseksi. Laatu ei ole paitsi vaatimus vaan sitä tarvitaan myös motivoimaan yksilöitä, työnantajia ja muita tahoja investoimaan oppimiseen. Tällaisia menetelmiä ovat:

- Kunnianhimoiset tavoitteet muun muassa osallistumistasolle, resurssoinnille, oppimisen jatkumiselle sekä oppimistuloksille. Näiden tavoitteiden toteutumista olisi arvioitava suhteessa ennalta määriteltyihin indikaattoreihin. Tiedot tulisi eritellä sukupuolen ja muiden sosio-ekonomisten tekijöiden mukaan.
- Luotettavat välineet virallisen ja epävirallisen oppimisen laadun varmistamiseksi (esim. kansainväliset ja kansalliset standardit ja suuntaviivat, tarkastusjärjestelmät, laatupalkinnot, rahoitusvälineet).
- Arviointiin liittyvät toimet, joissa strategioita arvioidaan sen suhteen, kuinka kattavia ja yhdenmukaisia ne ovat, sekä verrataan niitä kansallisiin/yhteisiin tavoitteisiin ja sovituihin indikaattoreihin³⁰.
- Strategioiden säännöllinen arviointi ja tarkistus, jotta säilytetään strategian merkityksellisyys, tehokkuus sekä täydentävyys muilla tasoilla toteutettaviin strategioihin nähden.

3. ENSISIJAISET TOIMET

Jokainen ensisijainen toimi liittyy tiiviisti useisiin edellisessä luvussa esitettyihin strategioiden perustekijöihin ja ne edistävät luvussa 1.4 esitettyjen laajojen tavoitteiden ja periaatteiden toteutumista. Toimet on laadittu kuulemisprosessissa saadun palautteen, Euroopassa vallitsevien käytäntöjen ja välineiden tulosten ja arvioinnin sekä komission oman analyysin perusteella. Ehdotukset esitetään muistion rungon muodostaneen kuuden keskeisen aiheen muodossa. Aiheet hyväksyttiin kuulemisprosessissa, mutta niitä mukautettiin yksityiskohtaisten kommenttien mukaisesti. Toimien esitysjärjestys on niiden täytäntöönpanon laajuuden mukainen. Ensimmäiset kolme toimea käsittelevät elinikäistä oppimista lähinnä koko Euroopan tasolla ja jälkimmäiset kolme edellyttävät enemmän panostusta myös kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason toimijoilta, jotka saavat asianmukaista tukea Euroopan tasolta. Liitteessä 1 esitetään tutkimukseen ja arviointiin liittyviä lisäehdotuksia.

3.1. Oppimisen arvottaminen

Näiden ehdotusten pääasiallisena tarkoituksena on edistää tai käsitellä *oppimiskulttuurin luomista, koulutukseen osallistumisen helpottamista ja laadun varmistamista*.

Oppimiskulttuurin luominen edellyttää, että tehdään yhtenäinen päätös siitä, kuinka virallisissa, epävirallisissa ja arkielämän ympäristöissä tapahtuvaa oppimista arvotetaan³¹. Jotta kansalaiset voisivat rakentaa oppimistaan yhdistämällä kouluissa, yliopistoissa, koulutuselimissä ja työssä, vapaa-aikanaan sekä perheen parissa saatua oppimista, olisi määriteltävä, arvotettava ja tunnustettava kaikki oppimisen muodot. Erilaisten oppimisympäristöjen ja -muotojen lähentämiseksi ja yksilöllisten oppimisväylien suunnittelun helpottamiseksi on omaksuttava uusi kattava lähestymistapa oppimisen arvottamiseen. Kaikissa kuulemisprosessissa saaduissa palautteissa korostettiin sitä, että tämän alan kehittäminen edistäisi erityisesti epävirallisen ja arkioppimisen osalta sellaisen eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen luomista, jonka perustana on nykyinen oikeus liikkua vapaasti Euroopan unionin alueella ja kansalaisuus-käsitteen konkretisoiminen.

Virallisten tutkintotodistusten siirtämisen ja vastavuoroisen tunnustamisen helpottamiseksi on jo tehty paljon työtä. Esimerkkinä mainittakoon, että neuvosto ja Euroopan parlamentti ovat antaneet opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, opettajien ja kouluttajien liikkuvuuden edistämisestä suosituksen, ja jäsenvaltiot ovat hyväksyneet toimintasuunnitelman³². Lisäksi on annettu joukko direktiivejä, joiden tarkoituksena on taata tutkintotodistusten tunnustaminen, jotta säännelyihin ammatteihin pääsy eri jäsenvaltioissa varmistuisi. Työstä huolimatta ei ole syntynyt kattavaa käytäntöä, joka edistäisi tutkintotodistusten ja osaamisen yleistä siirtämistä. Edistystä ei ole tapahtunut virallisen yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen eri tasojen eikä myöskään eri laitosten, alojen tai valtioiden välillä tapahtuvien siirtojen osalta. On erittäin tärkeää, että oppimista tarjoavat tahot, työnantajat ja työmarkkinaosapuolet osallistuvat oppimisen arvottamiseen liittyvien välineiden kehittämiseen ja että arvottamiseen liittyvät menetelmät ja järjestelmät ovat päteviä, luotettavia ja oikeutettuja myös yksittäisten käyttäjien mielestä. Lisäksi olisi kehitettävä välineitä, joiden ansiosta kansalaisten – niin nuorten kuin aikuistenkin – olisi helpompi esittää tutkintonsa ja osaamisensa avoimesti missä tahansa Euroopan unionin alueella.

Virallisten tutkintotodistusten arvottaminen

- Komissio, jäsenvaltiot ja työmarkkinaosapuolet tutkivat yhdessä, millaisia yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskevat vapaaehtoiset vähimmäislaatuvaatimukset voisivat olla. Laatuvaatimusten kehittäminen yhdessä vertaistarkastelun sisältävän lähestymistavan kanssa lisäisi kansallisten yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmien avoimuutta ja yhtenäisyyttä sekä lisäisi tutkintotodistusten luotettavuutta ja niiden vastavuoroista tunnustamista³³.
- Komissio laatii vuoden 2002 loppuun mennessä tutkintotodistusten avoimuuteen liittyvistä yhteisön välineistä oppaan sekä sanaston helpottamaan välineiden löytämistä ja hyödyntämistä. Tällaisia välineitä ovat esim. eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä EOAS, tutkintotodistuksiin liitettävä eurooppalainen liite, Europass-todistus, eurooppalaisen ansioluettelon malli ja erilaiset Internet-palvelut³⁴.
- Komissio esittää vuoden 2001 loppuun mennessä ehdotuksen yhtenäisemmästä, avoimemmasta ja joustavammasta ammattien tunnustamisjärjestelmästä

(säänneltyjen ammattien osalta). Jäsenvaltioiden olisi varmistettava yhdessä komission kanssa, että kansalaiset saavat ajantasaista ja asiaankuuluvaa tietoa näistä ohjeista sekä yleensä tunnustamiseen liittyvistä asioista. Tässä asiassa ovat tärkeässä asemassa Naricin³⁵ ja ammatillisen ohjauksen kansallisten³⁶ keskusten kaltaiset eurooppalaiset verkostot, joihin kuuluu ammattien tunnustamista käsitteleviä kansallisia yhteyspisteitä.

- Komissio tukee yhdessä jäsenvaltioiden ja korkea-asteen oppilaitosten kanssa aktiivisesti Bolognan prosessia korkea-asteen koulutuksen alalla. Tästä prosessista saatavia kokemuksia käytetään apuna tiivistettäessä esimerkiksi ammatillisen koulutuksen alalla tehtävää yhteistyötä.
- Komissio tukee tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden, korkea-asteen oppilaitosten, ammattijärjestöjen ja työmarkkinaosapuolten kanssa erilaisten eurooppalaisten tutkintotodistusten vapaaehtoista kehittämistä ja toteuttamista sekä todistuksia koskevien vaatimusten laatimista. Tämä koskee niin korkea-asteen koulutukseen liittyviä aloitteita kuin teollisuudenkin esittämiä aloitteita.

Epävirallisen ja arkioppimisen arvottaminen –kokemusten vaihtaminen

- Komissio käynnistää vuoden 2002 loppuun mennessä epävirallisen oppimisen määrittelyyn, arvottamiseen ja tunnustamiseen liittyvien kokemusten ja hyvien käytäntöjen järjestelmällisen vaihdon. Komission ja Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämisskeskuksen (Cedefop) johtaman tutkintovaatimusten avoimuutta käsittelevän eurooppalaisen foorumin tulisi koordinoita tätä prosessia tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten, kansalaisjärjestöjen, OECD:n, Cedefopin, Eurydicen ja Euroopan koulutussäätiön kanssa.
- Samanaikaisesti Euroopan tason toimien kanssa jäsenvaltioiden olisi otettava epävirallisen ja arkioppimisen arvottamiseen liittyvien menetelmien ja vaatimusten kehittämiseen mukaan kaikki asiaankuuluvat tahot, kuten epävirallisen oppimisen tarjoajat, työmarkkinaosapuolet, virallisen (sekä ammatillisen että korkea-asteen) koulutusjärjestelmän edustajat ja näiden ulkopuolelle jääviä ryhmiä edustavat kansalaisjärjestöt.
- Komissio laatii vuoden 2003 loppuun mennessä järjestelmällisen kokemustenvaihdon perusteella luettelon menetelmistä, järjestelmistä ja vaatimuksista, jotka liittyvät epävirallisen ja arkioppimisen määrittelyyn, arvottamiseen ja tunnustamiseen. Luettelon tulisi kohdistua sekä kansainväliseen, kansalliseen ja alueelliseen tasoon että yrityksiin. Luettelon avulla komission on helpompi kehittää yhteiset korkealaatuiset arvottamiseen liittyvät menetelmät ja vaatimukset Euroopan yhteisölle, jäsenvaltioille ja alueille.
- Jäsenvaltioita kannustetaan laatimaan oikeudellinen kehys epävirallisen ja arkioppimisen määrittelyyn, arvottamiseen ja tunnustamisen lisäämiseksi. Jäsenvaltioiden olisi harkittava yksilöllisen arviointioikeuden myöntämistä.
- Jäsenvaltioiden olisi kannustettava yliopistoja, oppilaitoksia ja muita asiaankuuluvia organisaatioita (esimerkiksi tutkimuslaitoksia) panemaan

järjestelmällisesti täytäntöön epävirallisen ja arkioppimisen arvottamiseen ja tunnustamiseen liittyviä toimenpiteitä.

Uusia välineitä Euroopan tasolle tukemaan kaikkien oppimismuotojen arvottamista³⁷

- Komissio laatii vuoden 2002 loppuun mennessä portfolio-järjestelmän, jonka avulla kansalaiset voivat yhdistää ja esittää tutkintotodistuksensa ja osaamisensa koulutuksen kaikissa vaiheissa. Järjestelmä laaditaan nykyisten kokemusten ja Lissabonin Eurooppa-neuvoston pyytämän eurooppalaisen ansioluettelon mallin perusteella (joka on tutkintotodistusten ja pätevyystason yhdistelmä).
- Komissio laatii vuoteen 2003 mennessä yhdessä jäsenvaltioiden kanssa niin sanotun moduulijärjestelmän, joka koskee tutkintojen kartuttamista ja jonka ansiosta kansalaiset voivat yhdistellä eri laitoksissa ja maissa saamiaan koulutuksia. Järjestelmän perustana ovat eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä (EOAS) sekä Europass-todistus³⁸.

3.2. Tiedotus, ohjaus ja neuvonta

Näiden ehdotusten pääasiallisena tarkoituksena on edistää tai käsitellä *koulutukseen osallistumisen helpottamista, oppimiskulttuurin luomista ja kumppanuustyötä*.

Kuulemisprosessissa saatu palaute vahvisti, että tiedotus, ohjaus ja neuvonta lisäävät merkittävästi koulutukseen osallistumista ja mahdollisten oppijoiden motivaatiota. Jotta tätä voidaan hyödyntää, on ohjauspalvelujen edustajien, elinikäisen oppimisen tarjoajien ja työmarkkinoiden toimijoiden käytävä avointa vuoropuhelua kaikilla tasoilla. Ohjauspalvelut olisi saatava kaikkien kansalaisten ja etenkin syrjäytymisvaarassa olevien kansalaisten ulottuville, jotta ne lisäisivät yhtäläisiä mahdollisuuksia. Yhtäläisten mahdollisuuksien toteutumiseksi olisi ohjauspalveluja mukautettaessa kansalaisten tarpeisiin käytettävä sellaisia järjestelmiä, jotka ovat johdonmukaisia, yhtenäisiä, avoimia, puolueettomia ja laadukkaita. Tietotekniikkapohjaiset palvelut, joita tarjotaan paikallisen tason kumppanuuksissa esim. kirjastojen kanssa, voisivat toimia koulutuksen tietopisteinä. Järjestelmien on oltava myös joustavia ja mukauduttava oppijoiden yksilöllisiin ja muuttuviin tarpeisiin sekä työmarkkinoiden ja koko yhteisön tarpeisiin, ja niissä on otettava huomioon ohjauksen vaikutus henkilökohtaisten toiveiden toteutumiseen. Tätä varten nykyisiä voimavaroja on arvioitava siten, että varmistetaan tarjonnan avoimuus ja yhtenäisyys. Lisäksi on luotava palveluverkostoja, jotta olemassa olevat tarjonnan esteet saadaan poistettua. Kuulemisessa suositeltiin Euroopan tasoista kumppanuutta, jossa vaihdettaisiin asiaan liittyviä ideoita ja hyviä käytäntöjä. Aktiivisen kansalaisuuden ja liikkuvuuden lisääminen edellyttää, että ohjaajat pystyvät käsittelemään muiden maiden koulutus- ja ohjausjärjestelmiä, työmarkkinajärjestelmiä ja ohjelmia.

Eurooppalaisen tiedotuksen, ohjauksen ja neuvonnan tehostaminen

- Komissio perustaa vuoteen 2002 mennessä opiskelumahdollisuuksia koskevan Internet-portaalin, jossa tarjotaan tietoa elinikäisestä oppimisesta jäsenvaltioissa ja

ehdokasmaissa. Komissio kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että on olemassa kansalliset online-tietokannat, joihin voidaan luoda yhteys portaalin kautta³⁹.

- Komissio perustaa vuoden 2002 loppuun mennessä eurooppalaisen ohjausfoorumin, johon osallistuu kaikkien asianomaisten toimijoiden edustajat ja jonka tarkoituksena on edistää keskustelua, hyvien käytäntöjen vaihtoa sekä ratkaisujen löytymistä yhteisiin ongelmiin. Foorumin tehtävänä on laatia yhteisesti sovitut käsitteet ja toimintaperiaatteet, joiden pohjana on jäsenvaltioissa yhteistyössä OECD:n kanssa toteutettava ohjauspalvelujen tarkastelu. Kun peruskäsitteistä ja toimintaperiaatteista on sovittu, foorumin olisi keskityttävä tiettyihin asioihin kuten tarjonnan laatuun, kuluttajien tarpeisiin ja osallistumiseen, välineiden ja käytäntöjen tehokkuuteen, neuvojien kouluttamiseen sekä siihen, kuinka parhaiten vastataan suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevien kohderyhmien tarpeisiin. Lisäksi foorumi pohtii tarjottavien ohjauspalvelujen laatua, jotta voidaan laatia yhteiset ohjauspalveluja ja tuotteita koskevat suuntaviivat ja laatuvaatimukset.
- Komissio tutkii vuoden 2003 loppuun mennessä, millaisia eurooppalaisia yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen verkostoja ja rakenteita (esim. Euroguidance, EURES, Eurodesk, FEDORA, Equal, tutkijavaihtoa edistävät keskuskeskukset) tiedotuksen, ohjauksen ja neuvonnan alalla on olemassa, jotta voitaisiin luoda elinikäiselle oppimiselle yhtenäiset ja monialaiset puitteet, jotka sopeutuvat näiden verkostojen aloihin ja toimiin⁴⁰.

3.3. Aikaa ja rahaa oppimiseen

Näiden ehdotusten pääasiallisena tarkoituksena on edistää tai käsitellä *tarvittavia resursseja, koulutukseen osallistumisen helpottamista ja laadun varmistamista*.

Kuulemisprosessissa tuli esille vahva yhtenäinen näkemys siitä, että yleistä investointitasoa on nostettava huomattavasti, jotta osaamisyhteiskuntaan siirtymisen edellytykset toteutuvat. Lisäksi yleisesti katsottiin, että yleistä oppimiseen sijoittamisen tasoa on korostettava ja että tästä sijoittamisesta olisi ilmoitettava samalla tavoin kuin konkreettisempaan pääomaankin sijoittamisesta ilmoitetaan. Julkiset menot ovat selvästi keskeinen tekijä elinikäisessä oppimisessa, sillä kaikkien elinikäisen oppimisen strategioiden perustana on oltava kouluissa ja ammatillisen, aikuis- ja korkea-asteen koulutuksen sektoreilla sekä yhä enenevässä määrin myös esikouluissa tarjottava virallinen opetus. Vastuu investointien lisäämisestä on myös työmarkkinaosapuolilla, esimerkiksi siten, että työnantajat tarjoavat sopivan mahdollisuuden oppimiseen. Saavutettavissa oleva tavoite voisi olla jokaiselle työntekijälle tarjottava 35 tuntia koulutusta vuosittain. Koulutukseen käytettäville varoille saatavan vastineen laadun varmistaminen oppimistuloksia mittaamalla on yhtä tärkeää kuin tarvittavien resurssien varmistaminen. Se, että on tarvetta helpottaa yksilöllisten oppimispolkujen luomista ja edistää oppimiskulttuuria osoittaa, että lisää resursseja tarvitaan ohjaus- ja neuvontapalveluihin, uusiin oppimisen arvottamisen menetelmiin sekä monipuolisempiin ja asianmukaisiin tiloihin (lastenhoitotilat saatavilla) varustettuihin oppimisympäristöihin. Myös epäviralliseen oppimiseen ja erityisesti aikuisille ja kunnissa tarjottavaan oppimiseen tarvitaan lisää resursseja. Kuulemisessa vastaajat korostivat, että resursseja jaettaessa etusijalla on oltava lapsille esikoulussa tarjottava osaaminen (myöhemmin syntyvien eriarvoisuuksien

vähentäminen ja vankan pohjan luominen tulevalle oppimiselle), opettajat, kouluttajat ja muut oppimisen edistäjät (muuttuviin tehtäviin valmistaminen, ks. luku 3.6) sekä ikääntyneet kansalaiset mukaan luettuina ikääntyneet työntekijät (jotta lisätään heidän mahdollisuuksiaan osallistua yhteiskuntaan ja korostetaan heidän tehtäväänsä sukupolvien välisessä oppimisessa)⁴¹. Ei ole varmasti olemassa yksinkertaista ratkaisua sille, kuinka voidaan tehdä merkittäviä uudistuksia siten, että samalla saadaan sekä nostettua investointitasoa kokonaisuudessaan että vähennettyä eriarvoisuutta varojen myöntämisessä. Vaikeilta valinnoilta ei välttyä.

Investointitasojen nostaminen ja investointien avoimuuden lisääminen

- Komissio pyytää:

- Euroopan investointipankkia henkisen pääoman tukemista koskevan tavoitteensa yhteydessä tukemaan elinikäisen oppimisen toteuttamista tässä tiedonannossa esitetyn kuvauksen mukaisesti esimerkiksi rahoittamalla opettajien koulutuksen ja paikallisten oppimiskeskusten infrastruktuureja, multimediaan perustuvia oppimiseen liittyviä ohjelmistoja ja sisältöä sekä yritysten kehittämiä koulutusohjelmia⁴².
- Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankkia sekä Euroopan investointipankkia sijoittamaan elinikäisen oppimisen kehittämiseen tukemalla esimerkiksi Keski- ja Itä-Euroopan maiden infrastruktuuria ja pk-yrityksiä.
- Euroopan investointirahastoa tutkimaan, miten se voisi parhaiten käyttää välineitään edistääkseen pääomasijoitusrahastojen perustamista sellaisen henkisen pääoman kehittämiseksi, jolla lisättäisiin esimerkiksi pk-yritysten oppimismahdollisuuksia.

- Jäsenvaltioiden olisi asetettava kansalliset tavoitteet, jotka koskevat henkilöresursseihin tehtävien investointitasojen nostamista Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmien ja työllisyyttä koskevien suuntaviivojen mukaisesti⁴³. Tavoitteiden asettamisen ja resurssien jaon olisi oltava avointa. Hallituksen, työnantajien, yksilöiden ja muiden toimijoiden osuus olisi osoitettava selkeästi. Jäsenvaltioiden olisi myös asetettava tavoitteet yleissivistävään ja ammatilliseen täydennyskoulutukseen osallistumisen lisäämiseksi ja ilmoittaa, kuinka paljon ne odottavat osallistumistason nousevan.
- Jäsenvaltioita kehoitetaan enemmän hyödyntämään Euroopan sosiaalirahastoa – joka jo nyt on tärkein elinikäisen oppimisen rahoittaja – elinikäisen oppimisen toteuttamisessa ja etenkin oppimista koskevien paikallisten kumppanuuksien ja keskustusten perustamisessa, työssä tarjottavien opiskelumahdollisuuksien ja perustaitojen saannin lisäämisessä (mm. tarjoamalla "toinen mahdollisuus") sekä opettajien, kouluttajien ja muiden oppimista edistävien tahojen koulutuksessa⁴⁴.
- Komissio laatii indikaattoreita ja muita välineitä, joilla voidaan arvioida Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien vaikutusta elinikäisen oppimisen edistämiseen. Lisäksi komissio tukee ESR:n rahoittamien elinikäistä oppimista koskevien toimien arviointia osana ESR:n väliarviointia, joka on tarkoitus tehdä vuoden 2003 lopulla.

- Työmarkkinaosapuolia kehoitetaan neuvottelemaan ja toteuttamaan kaikilla asianmukaisilla tasoilla sopimuksia työn organisoinnin uudistamiseksi⁴⁵, jotta lisätään investointia elinikäiseen oppimiseen ja varataan siihen enemmän aikaa. Työmarkkinaosapuolten olisi esimerkiksi pyrittävä tunnustamaan kaikenlainen opiskelu, myös epävirallinen ja arkioppiminen, ja integroitava se henkilöresursseja koskevaan politiikkaan ja käytäntöön yrityksen kaikilla tasoilla.

Kannustinten tarjoaminen ja investointien mahdollistaminen

- Komissio arvioi erilaisia yksilöllisiä rahoitusjärjestelmiä (esim. henkilökohtaiset oppimistilit), jotta saataisiin selville, miten ne vaikuttavat oppimiseen investointiin ja osallistumiseen tai oppimistuloksiin. Arviointityössä otetaan täysin huomioon myös OECD:n alalla tekemä työ, ja arviointikertomus esitetään vuoden 2002 loppuun mennessä.
- Komissio ehdottaa, että meneillään olevien tutkimusten perusteella tehtävää työtä oppimiseen investoinnista koituvien hyötyjen, kustannusten ja voittojen arvioimiseksi⁴⁶ tuetaan kuudennessa tutkimuksen puiteohjelmassa⁴⁷.
- Komissio esittää jäsenvaltioiden antamien tietojen perusteella katsauksen mahdollisista verokannustimista, jotka koskevat yksilöiden ja yritysten rahoittamaa koulutusta. Tämän toiminnan tavoitteena on hyvien toimintatapojen tunnistaminen ja käyttöönotto.

Investoinneista saatavien vastineiden ja tulosten korkean laadun varmistaminen

- Komissio laatii vuoden 2003 loppuun mennessä jäsenvaltioiden kanssa yhteistyössä suuntaviivat ja indikaattorit elinikäiseen oppimiseen liittyville laatuakohdille⁴⁸. Lisäksi komissio tukee jäsenvaltioiden menettelytapojen laatimista hyvien käytäntöjen vaihdolla ja vertaisarvioinnilla.

3.4. Opiskelumahdollisuuksien tuominen lähelle oppijaa

Näiden ehdotusten pääasiallisena tarkoituksena on edistää tai käsitellä *oppimiskulttuurin luomista, kumppanuustyötä ja oppimistarpeiden selvittämistä*.

Kuulemisprosessissa saaduissa palautteissa korostettiin, että oppimisen ja (mahdollisten) oppijoiden lähentämiseen vaikuttaa merkittävästi se, että paikallisella tasolla on riittävästi tarjolla avointa ja joustavaa yleissivistävää ja ammatillista koulutusta. Lisäksi palautteissa korostettiin paikallisen ohjauksen merkitystä oppijan ja opiskelumahdollisuuksien välittäjänä. Erityisen tärkeää on lisätä työssä tapahtuvan ja sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvan epävirallisen oppimisen välistä tasapainoa, sillä se kuvastaa aktiivista kansalaisuutta, henkilökohtaisten toiveiden toteutumista, työllistettävyyttä ja yhteiskunnallista integroitumista koskevien elinikäiseen oppimiseen liittyvien tavoitteiden tasapainoa. Monissa raporteissa viitattiin aikuiskoulutuksen tai vapaaehtoisuussektorin, myös kansalaisjärjestöjen ja paikallisten kuntajärjestöjen tarjoamien (usein epäviralliseen ja arkioppimiseen liittyvien) opiskelumahdollisuuksien arvoon. Esimerkiksi nuorisolle tarkoitettujen epävirallisten koulutushankkeiden lisääminen nuorten mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja suvaitsevaisuuden ja demokratian omaksumiseen. Eurooppalaisen

oppimiskulttuurin edistämiseksi on luotava oppimisyhteisöjä, -kaupunkeja ja -alueita sekä perustettava paikallisia monitoimisia oppimiskeskuksia⁴⁹. Kuulemisessa annetuissa palautteissa käsiteltiin usein myös innovatiivisia oppijakeskeisiä oppimis- ja opetusmenetelmiä sekä tietotekniikan asianmukaisesti tuettuna tarjoamia mahdollisuuksia auttaa tuomaan opiskelumahdollisuudet lähemmäs oppijaa. Tässä asiakirjassa tietotekniikkaan liittyviä asioita käsitellään luvussa 3.6.

Oppimisyhteisöjen, -kaupunkien ja -alueiden kannustaminen ja tukeminen sekä paikallisten oppimiskeskusten perustaminen

- Jäsenvaltioita kehoitetaan hyödyntämään kouluja, aikuiskoulutuslaitoksia, korkea-asteen oppilaitoksia, tutkimuslaitoksia ja muita julkisia laitoksia, kuten kirjastoja, monipuolisina elinikäisen oppimisen keskuksina.
- Nuorisjärjestöjen olisi säännöllisesti tuotava ilmi ja julkistettava niiden toiminnasta seuraavan epävirallisen ja arkioppimisen tuloksia.
- Jäsenvaltioita kehoitetaan hyödyntämään enemmän Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja ESR:a elinikäisen oppimisen toteuttamiseksi osana paikallisia ja alueellisia kehitysohjelmia ja erityisesti pk-yritysten työntekijöiden tietotekniikkataitojen kehittämiseksi.
- Komissio kehottaa alueiden komiteaa mahdollisesti yhdessä Euroopan tasoisten tai jäsenvaltioiden paikallisten tai alueellisten järjestöjen kanssa edistämään elinikäisen oppimisen toteuttamista paikallisesti ja alueellisesti etenkin seuraavin keinoin:
  - kehitetään eurooppalaisten alueellisten ja paikallisten oppimiskeskusten välille yhteyksiä ystävyssopimuksilla ja tietotekniikan avulla, jotta voidaan vaihtaa kokemuksia ja luoda yhteyksiä kaikenlaisten oppimismuotojen välille
  - järjestetään yhdessä komission kanssa paikallinen ja alueellinen kampanja tarkoituksena palkita ja julkaista kaikkein tehokkaimmat elinikäistä oppimista koskevat lähestymistavat.
- Komissio tukee ohjelmiansa välityksellä verkostojen luomista sellaisten alueiden ja kaupunkien välille, joilla on pitkälle kehitetyt elinikäisen oppimisen strategiat. Näin pyritään edistämään kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihtoa.

On erittäin tärkeää, että kehitetään oppimista työpaikalla ja kannustetaan yrityksiä ja muita järjestöjä muuttamaan oppiviksi organisaatioiksi. Työmarkkinaosapuolilla on suuri merkitys näiden tavoitteiden toteuttamisessa, ja ne voivat varmistaa, että kaikki työntekijät saavat yrityksissä yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen ja että tarve helpottaa perhe- ja työelämän sekä muiden hoitovastuiden yhteensovittamista otetaan huomioon. Erityisen tärkeää on saada tietoa oppimistarpeista pk-yrityksissä, joissa oppimista tapahtuu lähinnä epävirallisissa ja arkielämän tilanteissa⁵⁰. Tarjonnan on oltava joustavaa, laadukasta ja yksittäisille yrityksille yksilöllisesti suunniteltua. Esimerkiksi korkea-asteen oppilaitosten kaltaisten koulutuksen tarjoajien olisi tarjottava yritysten erityistarpeita vastaavia kursseja. Pk-yrityksissä on tutkittava myös sisäisesti, kuinka koulutukseen osallistumista voidaan helpottaa (esim. yhdessä

toisten yritysten kanssa hyödyntämällä yhteisiä oppimisverkostoja, jakamalla osaamista ja toimimalla yhteistyössä ohjauspalvelujen kanssa). Komission tiedonannon "Pk-yritykset digitaali-aikaan" tarkoituksena on tukea tieto- ja viestintätekniisten taitojen tarjoamista pk-yrityksille.⁵¹

Oppimisen kannustaminen ja tukeminen työpaikoilla – myös pk-yrityksissä

- Työmarkkinaosapuolia pyydetään tekemään kaikilla tasoilla sopimuksia, joiden mukaan jokaisella työntekijällä tulisi olla yksilöllinen koulutussuunnitelma, joka perustuu henkilökohtaisen osaamisen arviointiin. Tällaisissa järjestelmissä on otettava tarkasti huomioon pk-yritysten erityistarpeet ja -olot sekä annettava mahdollisuus asiantuntija-apuun osaamis- ja oppimistarpeiden arvioimiseksi. Työmarkkinaosapuolten olisi myös lisättävä tietoisuutta oppimisen tärkeydestä, kannustettava ja koulutettava työntekijöitä ja johtajia toimimaan oppimisen edistäjinä ja ohjaajina.
- Komissio kannustaa työmarkkinaosapuolia laatimaan osana työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua puitteet ja yhteiset tavoitteet elinikäisen oppimisen edistämiseksi kaikilla tasoilla ja erityisesti yrityksissä. Komissio kehottaa työmarkkinaosapuolia edistämään omien järjestöjensä kautta näiden puitteiden toteutumista kansallisella tasolla kansallisten käytäntöjen mukaisesti.
- Alalla toteutettujen hyvien käytäntöjen palkitsemiseksi ja julkistamiseksi komissio käynnistää vuoden 2003 alussa palkintomenettelyn yrityksille, jotka sijoittavat elinikäiseen oppimiseen⁵².

3.5. Perustaidot

Näiden ehdotusten pääasiallisena tarkoituksena on edistää tai käsitellä *oppimistarpeiden selvittämistä, oppimiskulttuurin luomista ja koulutukseen osallistumisen helpottamista.*

Lissabonin ja Tukholman Eurooppa-neuvostoissa korostettiin, että perustaitojen lisääminen asianmukaisella koulutusta ja elinikäistä oppimista koskevalla politiikalla on tärkeää. Perustaitoja katsotaan olevan perinteiset luku-, kirjoitus- ja laskutaito, oppimaan oppiminen sekä Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmissä määritellyt uudet perustaidot, eli tietotekniikkataidot, vieraat kielet, tekninen sivistys, yrittäjyys ja sosiaaliset taidot. Kuulemisprosessissa saaduissa palautteissa korostettiin, että perustaidot toimivat pohjana myöhemmälle oppimiselle ja että osaamisyhteiskunnan kehittymisestä johtuva vaatimusten lisääntyminen aiheuttaa sen, että perustaidot luovat perustan myös henkilökohtaisten toiveiden toteutumiselle, aktiiviselle kansalaisuudelle ja työllistettävyydelle. Elinikäisen oppimisen perustana on oltava hallitusten määräämä pakollinen koulunkäynti, mutta myös aikuisia, jotka ovat jättäneet koulun kesken ja joiden luku- ja laskutaidoissa sekä muissa perustaidoissa on puutteita, olisi kannustettava harrastamaan korvaavaa oppimista.

Tarvittavien perustaitojen määrittely

- Komissio kehottaa koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen myötä perustettua työryhmää käsittelemään myös virallisten

koulutusjärjestelmien ulkopuolella tarjottavaa perustaitojen koulutusta, perustaitojen hankkimista aikuisena ja opiskelumotivaation lisäämistä sekä pohtimaan, kuinka uusien perustaitojen kuten sosiaalisten, henkilökohtaisten, tietoteknisten ja tieteellisten taitojen opetus sisällytetään opetussuunnitelmiin niitä ylikuormittamatta⁵³.

*Varmistetaan kaikille todellinen mahdollisuus perustaitojen oppimiseen ja erityisesti niille, joilla on vaikeuksia koulussa tai jotka lopettavat koulun kesken sekä aikuisopiskelijoille*⁵⁴

- Perusoikeuskirjassa tunnustetaan oikeus saada koulutusta, ja tähän oikeuteen sisältyy oikeus saada maksutta oppivelvollisuuteen kuuluvaa opetusta. Lisäksi perusoikeuskirjassa tunnustetaan oikeus saada ammatillista ja täydennyskoulutusta⁵⁵. Jotta nämä oikeudet todella toteutuisivat, jäsenvaltioiden olisi laajennettava oppivelvollisuuteen kuuluvan opetuksen saamisen oikeutta siten, että kaikilla kansalaisilla olisi mahdollisuus saada perustaidot maksutta iästä riippumatta.
- Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että nuorille opetetaan osana oppivelvollisuuteen perustuvaa opetusta digitaalinen lukutaito, sekä laajentaa digitaaliseen lukutaitoon liittyvät aloitteet koskemaan syrjäytymisvaarassa olevia kansalaisia⁵⁶. Jäsenvaltioiden olisi annettava työttömille mahdollisuus saada tunnustettu todistus tietotekniikan perustaidoista.
- Työmarkkinaosapuolia kehoitetaan tekemään sopimuksia, joiden perusteella edistetään erityisesti sellaisten työntekijöiden, joiden taidot ovat vähäiset, sekä ikääntyvien työntekijöiden mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. Näin saavutetaan tavoite, jonka mukaan vuoteen 2003 mennessä kaikille työntekijöille on annettava mahdollisuus hankkia tietoyhteiskunnassa tarvittavat taidot⁵⁷.
- Komissio kehottaa kansalaisjärjestöjä Euroopan tasolla tutkimaan, mitkä tekijät estävät tai edistävät opiskelumahdollisuuksia ja syrjäytymisvaarassa olevien kansalaisten osallistumista yleiseen elinikäiseen oppimiseen. Tämän jälkeen voidaan kehittää sopivia toimia asianmukaisilla tasoilla. Toimet voisivat liittyä "joustavaan oppimiseen" tai ne voisivat olla oppijakeskeisiä kohdistettuja toimia. Toimissa voitaisiin tukea kuntien järjestämiä epäedullisista oloista tuleville henkilöille ja ryhmille suunnattuja koulutushankkeita sekä tarjota lasten tai muiden huollettavien hoitopalveluja.

3.6. Innovatiivista pedagogiikkaa

Näiden ehdotusten tarkoituksena on edistää tai käsitellä *oppimistarpeiden selvittämistä, kumppanuustyötä ja laadun tavoittelua*.

Kuulemisprosessin yhteydessä saaduissa palautteissa painotetaan, että olisi puhuttava osaamisesta tietojen sijaan ja oppimisesta opettamisen sijaan, sillä tällöin *oppija on keskeisessä asemassa*. Tällainen muutos viittaa siihen, että ihmiset "oppivat oppimaan" jo niinkin varhaisessa vaiheessa kuin esiopetuksen vaiheessa. Oppijoiden olisi aktiivisesti hankittava ja kehitettävä tietoja ja osaamista. Oppijasta, oppimisen edistäjästä ja oppimisympäristöstä (esim. nuorisotalo, työpaikka, koti) riippuen

käytettävät menetelmät voivat olla monenlaisia. Erityisen hyödyllisiä menetelmiä ovat työhön perustuva oppiminen, projektimuotoinen oppiminen ja opintoryhmissä tapahtuva oppiminen. Uudet opetus- ja oppimismenetelmät asettavat opettajien, kouluttajien ja muiden oppimista edistävien tahojen ja laitosten perinteiset asemat ja vastuut kyseenalaisiksi. Näin ollen on myös erittäin tärkeää kehittää näiden tahojen koulutusta siten, että siihen sisällytetään myös monikulttuurista osaamista. Näin varmistetaan, että he ovat valmiita ja motivoituneita vastaamaan uusiin haasteisiin ja edistävät suvaitsevaisuutta ja demokratiaa. Lisäksi sekä virallisen että epävirallisen oppimisen pedagogisia lähestymistapoja on uudistettava ja parannettava. Tietoa alan oppimistarpeista voitaisiin saada koulujen, aikuiskoulutuksen, vapaaehtoisjärjestöjen, kansallisten vähemmistöjen keskusten, yliopistojen ja yritysten välisestä kokemustenvaihdosta. Esimerkiksi korkea-asteen oppilaitosten ja tutkimuslaitosten tulisi käynnistää tai lisätä elinikäistä oppimista koskevaa tutkimusta ja koulutusta. On yleisesti myönnetty, että tietotekniikka-avusteinen oppiminen tarjoaa hyvän mahdollisuuden ajatella ja muokata oppimisprosesseja uudestaan, mutta toisaalta sen yhteydessä on tunnustettava vaara, että uusi teknologia synnyttää digitaalista eriarvoisuutta. eLearning-aloitteessa ja eLearning-toimintasuunnitelmassa käsitellään useita tärkeitä tämän alan asioita samalla kun tarkastellaan sitä, miten jäsenvaltiot sopeuttavat yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmiään tietoyhteiskunnan tarpeisiin⁵⁸. Monissa raporteissa korostetaan, että tietotekniikkaan perustuva oppiminen olisi yhdistettävä muuhun, sosiaalisempaan opiskelumuotoon (esim. opintoryhmiin, perheessä oppimiseen, opinto-ohjaukseen tai yhteiseen työssä oppimiseen) ja säännöllisiin yksilöllisen ja teknisen tuen palveluihin. Nopeasti kasvavilla markkinoilla opiskelumateriaalin, palvelujen ja oppimisprosessien laatu ja merkityksellisyys on tärkeää erityisesti kuluttajansuojan, motivoinnin ja tehokkaan varainkäytön kannalta⁵⁹.

Uudet opetus- ja oppimismenetelmät sekä opettajien, kouluttajien ja muiden oppimisen edistäjien uusi asema

- Komissio tukee Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmissa koulutusverkoston luomista opettajille ja kouluttajille. Verkoston perustana ovat nykyiset verkostot, esimerkiksi Cedefopissa, sen tavoitteena on sekä virallisen että epävirallisen koulutuksen yhteydessä saatujen innovatiivisten kokemusten tarkastelu ja vaihto sekä luoda samalla edellytykset yhteisön sisällä tehtäviin siirtoihin. Verkoston tarkoituksena on myös edistää opettajien ja kouluttajien osaamiselle sekä tutkintotodistuksille asetettavan viitekehyksen laatimista sekä vastata tietotekniikkaan perustuvasta oppimisesta syntyviin haasteisiin. Jäsenvaltioiden, paikallisten ja alueellisten viranomaisten, koulutuksen tarjoajien, opettajien edustajien sekä kansalaisjärjestöjen, mukaan luettuina koulujen ulkopuolella järjestettävään nuorisokoulutukseen osallistuvat, tulisi osallistua verkostojen luomiseen tarjoamalla muiden jäsenvaltioiden ja ehdokasmaiden oppimista edistäville tahoille kehittymismahdollisuuksia. Erityisesti kiinnitetään huomiota koulutuksen kehittämiseen aikuiskoulutuksen kaltaisilla aloilla, joilla opettajien muodollinen koulutus ei ole kaikissa jäsenvaltioissa vielä vaatimuksena ja joilla erityinen ensisijainen tavoite on näin ollen opetuksen laadun parantaminen.
- Koska epävirallisen ja arkioppimisen merkitys on niin suuri, oppimisen edistäjien asemaa on tuettava. Työmarkkinaosapuolten, kansalaisjärjestöjen (esim.

nuorisojärjestöjen) ja muiden tahojen olisi aloitettava yhdessä komission ja jäsenvaltioiden kanssa alaa koskeva järjestelmällinen kokemusten vaihto.

- Komissio ehdottaa, että tutkimusta ja kokeilua, joka koskee virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen menetelmiä sekä tietotekniikan sisällyttämistä näihin oppimisprosesseihin, tuetaan kuudennessa tutkimuksen puiteohjelmassa, Leonardo da Vinci-, Sokrates- ja Nuoriso-ohjelmissa, eLearning-pilottitoimissa, Euroopan unionin tietoyhteiskunnan tekniikat -ohjelmassa⁶⁰ sekä Equal-yhteisöaloitteessa. Näin edistettäisiin eri oppijaryhmiä (myös aliedustettuja oppijaryhmiä sekä niitä, jotka perinteisesti eivät ole opiskelleet) koskevien tehokkaiden ja vaikuttavien pedagogisten lähestymistapojen kehittämistä⁶¹.
- Komissio laatii vuoteen 2003 mennessä yhteistyössä jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kanssa virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella toimiville koulutusjärjestöille suunnatut eurooppalaiset laatusuositukset, joiden noudattaminen on vapaaehtoista. Suosituksia noudattaville järjestöille olisi myönnettävä eurooppalainen merkintä.

Tietotekniikka elinikäisen oppimisen mahdollistajana ja tukena

- Komissio tutkii tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa, miten kansallisella tasolla laadittaisiin tietotekniikkaan perustuvaa oppimis- ja opetusmateriaalia sekä erityisesti oppimiseen liittyviä ohjelmistoja koskeva laatumerkintä, jotta näitä materiaaleja voitaisiin laatia Euroopan tasolla yhtenäisyyden ja kuluttajansuojan takaamiseksi.
- Komissio jatkaa sellaisten hankkeiden tukemista Sokrates-, Leonardo da Vinci-ohjelmissa ja eLearning-aloitteessa, joissa kehitetään eurooppalaisen ulottuvuuden mukaista tietotekniikkaan perustuvaa oppimista (esim. maiden välisten "virtuaalisten opintopiirien" perustaminen).

4. ASIALISTAN ETEENPÄIN VIEMINEN

4.1. Elinikäisen oppimisen puitteet

Jäsenvaltiot ovat itse täysin vastuussa omien yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmiensä sisällöstä ja järjestämisestä⁶² eikä EU:n tehtävänä ole pyrkiä yhdenmukaistamaan niitä koskevia lakeja ja säännöksiä. Samanaikaisesti on kuitenkin olemassa eräitä elinikäiseen oppimiseen liittyviä erityiskäytäntöjä, joita käsitellään Euroopan tasolla. Sen lisäksi, että perustamissopimuksessa säädetään ammatillista koulutusta koskevasta politiikasta⁶³, perustamissopimuksella on myös tärkeä asema yhteisön pyrkiessä lisäämään koulutuksen laatua alalla toteutettavan eurooppalaisen yhteistyön avulla. Euroopan unioni on merkittävässä asemassa seuraavilla aloilla: kansalaisuus, vapaa liikkuvuus sekä koulutuksen että työllisyyden yhteydessä, Euroopan työmarkkinoiden kehittäminen⁶⁴ ja työllisyyspolitiikan ja yhteiskuntaan integroitumista koskevan politiikan rinnastaminen. Eri jäsenvaltioissa suoritettava yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä työnteko ovat joillekin kansalaisille jo arkipäivää. Tästä huolimatta on yhä olemassa esteitä muussa kuin omassa jäsenvaltiossa tapahtuvalle oppimiselle, työnteolle ja asumiselle.

Näin ollen Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden välinen yhteistyö on tärkeässä asemassa tuettaessa ja kannustettaessa yhteisön laajuisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttamista. Koska yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmät sekä työmarkkinajärjestelmät ovat eri puolilla Eurooppaa erilaiset, poliittiset toimenpiteet on samalla mukautettava paikallisia ja kansallisia olosuhteita vastaaviksi. Suurin haaste onkin näin ollen varmistaa, että jäsenvaltioilla on vapaus laatia omat elinikäisen oppimisen yhtenäiset ja kattavat strategiat ja suunnitella sekä hallinnoida omia järjestelmiään noudattaen kuitenkin samaa yleistä linjaa. Tämä on toteutettava yhtenäisesti, koordinoitusti ja taloudellisesti. Niillä aloilla, joilla EU:lla ei ole lainsäädäntövaltaa ja joilla perustamissopimuksen tavoitteille ei ole laadittu perustamissopimuksen mukaisia prosesseja, noudatetaan seuraavia menettelytapoja, joihin myös avoin koordinoitimenettä sisältyy:

- yhteisten ongelmien, ajatusten ja ensisijaisten tavoitteiden määrittely tietojen, hyvien käytäntöjen ja kokemusten vaihdon (sekä vertaisarvioinnin) avulla, jotta voidaan kehittää kaikkia tai joitakin jäsenvaltioita koskevia toimia tarvittaessa eurooppalaisin välinein tai toimenpitein
- toimien ja järjestelmien avoimuuden lisääminen, jotta kansalaiset voivat käyttää täysin hyödykseen laitoksia ja saatavilla olevia palveluja
- elinikäisen oppimisen toteuttamista koskevien eri prosessien, strategioiden ja suunnitelmien täydentävyyden ja niiden välisen yhteisvaikutuksen varmistaminen Euroopan tasolla
- yhteisvaikutuksen aikaansaaminen jäsenvaltioiden elinikäistä oppimista koskevien toimien välille.

Tukeakseen elinikäisen oppimisen täytäntöön panemista komissio luo vuoden 2003 loppuun mennessä tietokannan elinikäisen oppimisen keskeisistä näkökohdista kaikilla tasoilla saaduista hyvistä käytännöistä, tiedoista ja kokemuksista. Tietokantaan otettaville tapauksille asetetaan selvät vaatimukset, ja tapaukset luokitellaan aiheittain ja toimijoittain. Tietokantaan sisällytetään paitsi yhteisön välineisiin (yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen ohjelmiin, nuoriso-ohjelmiin, Euroopan sosiaalirahastoon, Euroopan aluekehitysrahastoon ja yhteisöaloitteisiin) liittyviä hankkeita kansalliselta, alueelliselta, paikalliselta tasolta ja eri aihealueilta sekä muilta kuin jäsenmailta, kansainvälisiltä järjestöiltä, työmarkkinaosapuolilta ja kansalaisyhteiskunnalta. Tietokanta luodaan nykyisten aloitteiden mukaisesti ja kaikkien toimijoiden kanssa käytävän vuoropuhelun perusteella. Se on kaikkien saatavilla Internetissä, ja se pidetään ajan tasalla ja ajankohtaisia tarpeita vastaavana⁶⁵.

4.2. Euroopan tasolla tehdyn työn hyödyntäminen

Elinikäisen oppimisen sekä luvussa 3 esitettyjen ensisijaisten toimien toteuttaminen tapahtuu nykyisten prosessien, välineiden ja ohjelmien avulla⁶⁶.

- Työohjelma koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen seurannasta on yksi tärkeimmistä välineistä, jonka avulla voidaan vahvistaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja hyvien käytäntöjen vaihtoa elinikäisen oppimisen alalla.

- Tässä tiedonannossa esitetyt työllisyysnäkökohtiin liittyvät ensisijaiset toimet, jotka otetaan huomioon Euroopan työllisyysstrategiaa seuraavan kerran tarkasteltaessa, ja niitä käsitellään myös ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa. Samoin myös elinikäiseen oppimiseen liittyvät yhteiskuntaan integroitumista ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevat ensisijaiset toimet otetaan huomioon Euroopan sosiaalista toimintaohjelmaa laadittaessa.
- Nykyisissä yhteisön ohjelmissa ja toimissa kannustetaan ja tuetaan monia erilaisia elinikäistä oppimista koskevia hankkeita ja muita toimia. Sokrates-, Leonardo da Vinci- ja Nuoriso-ohjelmilla on tässä suhteessa merkittävä asema. Komissio vahvistaa ja laajentaa huomattavasti yhteisiä toimia, jotka koskevat useampaa kuin yhtä näistä ohjelmista, sekä helpottaa kansalaisjärjestöjen ja pk-yritysten aktiivista osallistumista ohjelmiin. Joitakin ensisijaisia toimia toteutetaan myös osana eLearning-toimintasuunnitelmaa.
- Euroopan sosiaalirahasto on tärkein yhteisön väline elinikäisen oppimisen rahoittamisessa. Myös Euroopan aluekehitysrahasto on tärkeä rahoituksen lähde. Komissio varmistaa yhdessä jäsenvaltioiden kanssa, että tarkasteltaessa näitä rahoitusvälineitä vuonna 2003 elinikäisen oppimisen osalta otetaan huomioon tässä asiakirjassa esitetyt ensisijaiset toimet. Equal-yhteisöaloitteella on myös tärkeä asema elinikäistä oppimista koskevia uusia lähestymistapoja laadittaessa.
- Tutkimuksen kuudes puiteohjelma tarjoaa uusia mahdollisuuksia lisätä elinikäiseen oppimiseen liittyvää tutkimusta ja perustuu alalla aiemmissa ohjelmissa saatuihin kokemuksiin. Tutkimus keskittyy tavoitteeseen 7 (Kansalaiset kehittyvässä osaamisyhteiskunnassa)⁶⁷. (Ensisijaiset tutkimus- ja arviointikohteet esitetään liitteessä 1.)

4.3. Indikaattorit⁶⁸

Vertailukelpoiset tiedot ja tilastolliset menetelmät ovat keskeisiä kehitettäessä ja toteutettaessa johdonmukaisia ja kattavia elinikäisen oppimisen strategioita. Tilastot ja indikaattorit ovat jo nyt tärkeä osa elinikäistä oppimista koskevista aloitteista. Niiden tarkoituksena on seurata, miten asetetut tavoitteet saavutetaan ja poliittiset toimet pannaan täytäntöön.

Joitakin keskeisiä indikaattoreita on jo käytettävissä. Vuoden 2001 rakenteellisia indikaattoreita koskevassa tiedonannossa⁶⁹ ehdotetaan kolmea elinikäiseen oppimiseen liittyvää indikaattoria. Nämä indikaattorit liittyvät investointeihin, koulutukseen osallistumiseen ja koulunsa keskeyttäviin⁷⁰. Yhdessä viiden nykyisen indikaattorin⁷¹ kanssa näiden avulla voidaan seurata edellä mainittujen kolmen ensisijaisen toimen edistymistä, *aikaa ja rahaa oppimiseen, perustaidot ja innovatiivinen pedagogiikka* (digitaalinen oppiminen⁷² liittyy viimeksi mainittuun kiinteästi).

Lisää indikaattoreita⁷³ kehitetään parhaillaan Euroopan työllisyysstrategian, Euroopan sosiaalisen toimintaohjelman⁷⁴, työn laatua koskevan tiedonannon⁷⁵ ja koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen seurannan yhteydessä. Lisäksi elinikäisen oppimisen mittaamisesta vastaava työryhmä⁷⁶ on kehittänyt yleiset puitteet elinikäistä oppimista koskevan tilastoinnin laajentamiseksi. Työryhmä käynnisti prosessin, jonka tarkoituksena on uudistaa

tilastointimenetelmät, jotta voidaan nimetä EU:n tasolla lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä kehitettävät kohteet. Kuultuaan 36 Euroopan maan asiantuntijoita⁷⁷ komissio on myös selvittänyt, millä aloilla on laadittava elinikäisen oppimisen laatua mittaavat indikaattorit. Indikaattoreita kehittävä työllisyyskomitean työryhmä laatii myös yleiset indikaattorit, joilla seurataan työllisyysstrategian suuntaviivojen täytäntöönpanoa.

Muutamia uusia indikaattoreita kehitetään oppijakeskeisesti niin virallisen, epävirallisen kuin arkioppimisen yhteydessä. Työn tavoitteena on etenkin täydentää useiden elinikäisen oppimisen osa-alueiden puutteellisia tietoja keräämällä määrällisiä tietoja suoraan oppijoilta. Samalla edistetään myös laadullisten tietojen hankkimista erityisesti arvioinnin, suoritusten tunnustamisen, tiedotuksen, ohjauksen ja neuvonnan sekä opettajien ja kouluttajien koulutuksen osalta⁷⁸. Näin täydennetään Euroopan työllisyysstrategian ja Euroopan sosiaalisen toimintaohjelman yhteydessä kehitettäviä työllistettävyyttä, sopeutuvuutta ja yhteiskuntaan integroitumista koskevia indikaattoreita.

Periaatteena on, että uusien indikaattoreiden yleistä koordinoitua ja yhtenäisyyttä valvoo niiden työryhmien verkosto, jotka muodostettiin seuraamaan koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevaa selvitystä. Työryhmien osuus on myös merkittävä päätettäessä, mitkä toimintamallit levitetään jäsenvaltioihin esimerkkinä hyvistä käytännöistä.

Jäsenvaltioita ja muita Euroopan maita kehoitetaan tukemaan tätä työtä. Jäsenvaltioiden ja muiden Euroopan maiden olisi erityisesti Euroopan tilastojärjestelmän yhteydessä tekemässään yhteistyössä luotava omista tilastoistaan ja indikaattorijärjestelmistään niin vertailukelpoisia kuin mahdollista. Uusia indikaattoreita kehittäessään komissio käyttää työnsä pohjana nykyisiä kansallisia ja kansainvälisiä lähteitä erityisesti yhteistyössä OECD:n kanssa sekä hyödyntää mahdollisimman tarkasti Euroopan tilastojärjestelmän nykyisiä lähteitä ja rakenteita sekä muita käytettävissä olevia resursseja, kuten koulutusta ja tilastotietoja käsittelevää työryhmää, jolla on vastuu teknisistä näkökohdista.

4.4. Kehityksen ylläpitäminen

Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen luominen edellyttää, että kaikilla tasoilla toteuttamiseen osallistuvat toimijat tukevat alueen luomista uudenslaisin kumppanuuksin ja yhteistyö- ja koordinoitimenetelmin. Muistiota koskeneen kuulemisen yhteydessä voitiin ensimmäistä kertaa luoda kokonainen joukko erilaisia koordinointi- ja kuulemisrakenteita. Ne edustavat elinikäistä oppimista kokonaisuudessaan, ja niistä on hyötyä paitsi Euroopan tasolla myös jäsenvaltioissa, ETA:ssa ja ehdokasmaissa sekä paikallisella tasolla. Lisäksi niistä hyötyvät eurooppalaiset kansalaisjärjestöt, kansalaisyhteiskunnan muut edustajat ja työmarkkinaosapuolet. Komissio ehdottaa hallintotapoja koskevan valkoisen kirjan mukaisesti, että näitä innovatiivisia ja dynaamisia rakenteita käytetään, jotta varmistetaan muistion esittämisen jälkeen tapahtuneen kehityksen ylläpito kaikilla tasoilla:

- Poliitiikan kehittäminen Euroopan tasolla ja kansallisten politiikkojen koordinointi edellyttää, että perustetaan ministeriöiden edustajista koostuva korkean tason ryhmä, jolla on päävastuu elinikäisestä oppimisesta. Tämän ryhmän tarkoituksena

on varmistaa elinikäisen oppimisen alalla laadittavien toimenpiteiden täydentävyys niihin liittyvien Euroopan tason prosessien, strategioiden ja suunnitelmien kanssa. Näihin kuuluu myös koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen seurantaohjelman toteutus. Ryhmän vastuualueita on laajennettava siten, että ne kattavat kaikki elinikäisen oppimisen näkökohdat (koulut, korkea-asteen koulutus, aikuiskoulutus, ammatillinen koulutus, nuorison epävirallinen opiskelu jne.). Euroopan laajuista kuulemisprosessia varten on perustettu kansallisten elinikäisen oppimisen koordinoijien ryhmä ja koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevaa selvitystä varten ja nämä perustetut työryhmät tukevat korkean tason edustajien ryhmän työtä.

- Jäsenvaltioiden, ETA:n ja ehdokasmaiden olisi jatkettava ja tarpeen vaatiessa lisättävä ja laajennettava ministeriöiden välisiä koordinoitirakenteita sisäisen politiikan yhtenäisyyden edistämiseksi. Elinikäistä oppimista koskevia neuvotteluverkostoja olisi yleensä luotava tukemaan täytäntöön panemista kaikilla tasoilla niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla.
- Komissio kehittää edelleen työmarkkinaosapuolten kuulemista elinikäisen oppimisen alalla. Lisäksi komissio olisi tyytyväinen, jos työmarkkinaosapuolet käsittelevät ja veisivät eteenpäin tässä tiedonannossa esitettyjä ensisijaisia toimia osana työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua.
- Komissio aikoo myös kehittää edelleen nykyistä kuulemisprosessia kansalaisyhteiskunnan ja elinikäisessä oppimisessa mukana olevien kansalaisjärjestöjen kanssa. Komissio aikoo varmistaa, että kuulemisfoorumin kokoonpano on erilaisten toimijoiden ja syrjäytymisvaarassa olevien kannalta riittävän edustava.
- Tutkintojen selkiyttämistä käsittelevän eurooppalaisen foorumin, laatua käsittelevän eurooppalaisen foorumin ja ehdotetun ohjausta käsittelevän eurooppalaisen foorumin olisi määriteltävä omat vastualueensa. Näin helpotetaan niiden yhteistyötä toistensa kanssa ja koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevaa selvitystä varten perustettujen työryhmien kanssa vastaisuudessa.
- Komissio kannustaa Cedefopia, Eurydiceä ja Euroopan koulutussäätiötä perustamaan elinikäistä oppimista koskevan yhteistyön nykyisen yhteistyörakenteen varaan tukeakseen erityisesti elinikäistä oppimista koskevan tietokannan kehittämistä (katso kohta 4.1).
- Komissio jatkaa elinikäistä oppimista koskevan politiikan kehittämisessä aktiivista yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen kuten OECD:n, Euroopan neuvoston ja Unescon kanssa.

5. TULEVAT TOIMET

Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttamisessa edetään seuraavasti:

- Euroopan parlamentti, talous- ja sosiaalikomitea, ja alueiden komitea perehtyvät asiakirjaan ja keskustelevat asiasta, minkä jälkeen kukin toimielin antaa lausuntonsa.

- Tiedonannon keskeiset periaatteet ja ehdotukset sekä koulutus- ja nuorisoasioiden neuvoston ja työllisyys- ja sosiaaliasioiden neuvoston ehdottamat elinikäistä oppimista koskevat lähestymistavat hyväksytään Espanjan puheenjohtajuuskaudella.
- Komissio käsittelee aihetta Eurooppa-neuvoston kokouksessa Barcelonassa 15.–16. maaliskuuta 2002.
- Komissio laatii Eurooppa-neuvostolle ja Euroopan parlamentille kertomuksen elinikäisessä oppimisessa tapahtuneesta edistymisestä vuoden 2003 loppuun mennessä.

LIITE I: EHDOTUKSIA (VUODEN 2003 LOPPUUN MENNESSÄ) TEHTÄVISTÄ TUTKIMUKSISTA JA ARVIOINNEISTA

- Komissio ehdottaa, nykyisen ⁷⁹ tutkimusten perusteella, että tehtävää työtä oppimiseen investoimisesta koituvien etujen, voittojen ja kustannusten arvioimiseksi tuetaan kuudennessa tutkimuksen puiteohjelmassa ⁸⁰.
- Komissio ehdottaa, että tutkimusta ja kokeilua, joka koskee virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen menetelmiä sekä tietotekniikan sisällyttämistä näihin oppimisprosesseihin, tuetaan kuudennessa tutkimuksen puiteohjelmassa, Leonardo da Vinci-, Sokrates- ja Nuoriso-ohjelmissa, eLearning-pilottitoimissa, Euroopan unionin tietoyhteiskunnan tekniikat -ohjelmassa ⁸¹ sekä Equal-yhteisöaloitteessa. Näin edistettäisiin eri oppijaryhmiä (myös aliedustettuja oppijaryhmiä) koskevien tehokkaiden ja vaikuttavien pedagogisten lähestymistapojen kehittämistä ⁸².
- Komissio aloittaa toteutettavuustutkimuksen elinikäiseen oppimiseen käytettyjen julkisten ja yksityisten varojen kirjaamisesta kansallisella, alueellisella ja yritysten tasolla tavoitteena lisätä avoimuutta. Tutkimus perustuu esimerkiksi viralliselle, epäviralliselle ja arkioppimiselle sekä erilaisille oppimista tarjoaville tahoille myönnettävistä resursseista säännöllisesti saatavaan (sukupuolen, ikäryhmän, aikaisemman koulutuksen ja kohderyhmien mukaan eriteltyyn) tietoon.
- Komissio aloittaa yhdessä Euroopan tasolla toimivien työmarkkinaosapuolten kanssa tutkimuksen koulutuksesta pk-yrityksissä keskittyen erityisesti epävirallisen ja arkioppimisen laatu- ja tulostarkkoihin.
- Komissio tukee tapaustutkimuksiin perustuvaa arviointia siitä, mikä tekee elinikäistä oppimista koskevista kumppanuuksista tehokkaita ja kestäviä.
- Komissio aloittaa toteutettavuustutkimuksen EU:n tasolla laadittavasta perustaitoja ja aikuisten lukutaitoa koskevasta tutkimuksesta, joka tehtäisiin säännöllisesti.
- Komissio arvioi olemassa olevia järjestelmiä, jotka tarjoavat henkilökohtaisen oikeuden perustaitoihin ja/tai elinikäiseen oppimiseen, ja näiden järjestelmien vaikutusta opiskeluun osallistumiseen.
- Komissio määrittelee olemassa olevien todisteiden ⁸³ perusteella aliedustettujen ryhmien elinikäiseen oppimiseen osallistumisen esteet (resursseihin liittyvät tai

taloudelliset esteet sekä lastenhoidon, kuljetuksen tai oppimista tukevan materiaalin puute) sekä näiden esteiden poistamiseen vaikuttavat avaintekijät.

- Edellä esitettyjen ehdotusten lisäksi komissio aikoo tukea elinikäisen oppimisen alalla tehtävää laajempialaista tutkimusta esimerkiksi tutkimuksen kuudennen puiteohjelman Tietoyhteiskunnan tekniikat -ohjelmasta.

LIITE II: SANASTO

Tässä sanastossa annetaan selitykset tässä tiedonannossa käytetyille tärkeimmille termeille.

Aktiivinen kansalaisuus

Kansalaisten osallistuminen kulttuuri- ja talouselämään sekä poliittiseen, demokraattiseen ja yhteiskunnalliseen elämään yhteiskunnassa kokonaisuudessaan ja yhteisössä.

arkioppiminen (informal learning)

Oppimista, jota tapahtuu päivittäisissä työhön, perheeseen tai vapaa-aikaan liittyvissä toimissa. Arkioppiminen ei ole järjestelmällistä (oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta) eikä siitä yleensä saa todistusta. Arkioppiminen voi olla tarkoituksellista, mutta useimmiten se on tahatonta (tai sattumanvaraista).

arviointi

Yleinen termi, joka kattaa kaikki menetelmät, joilla arvioidaan tai arvostellaan yksilön tai ryhmän suoritusta

digitaalinen eriarvoisuus

Epätasa-arvo sellaisten henkilöiden välillä, joilla on mahdollisuus käyttää tieto- ja viestintätekniikoita tehokkaasti ja sellaisten henkilöiden, joilla ei ole tätä mahdollisuutta.

digitaalinen lukutaito

Kyky käyttää tieto- ja viestintätekniikoita tehokkaasti.

digitaalinen oppiminen (eLearning)

Oppiminen, jota helpotetaan tieto- ja viestintätekniikoin.

elinikäinen oppiminen

Kaikki elämän aikana tapahtuva oppimistoiminta, jonka tavoitteena on kohentaa henkilökohtaisia, kansalaisuuteen liittyviä, sosiaalisia ja/tai työhön liittyviä tietoja ja taitoja.

elämänlaajuinen oppiminen

Kaikki oppiminen, oli se sitten virallista, epävirallista tai arkioppimista. Elämänlaajuinen oppiminen on yksi tässä tiedonannossa määritellyn elinikäisen oppimisen ulottuvuuksista.

epävirallinen oppiminen (non-formal learning)

Epävirallisen oppimisen mahdollisuutta eivät tarjoa yleensä yleissivistävät tai ammatilliset oppilaitokset eikä siitä saa yleensä todistusta. Epävirallinen oppiminen on järjestelmällistä (oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta). Epävirallinen oppiminen on oppijan näkökulmasta tarkoituksellista.

eurooppalainen hallintotapa

Eurooppaa koskevien asioiden hoito yhteistyöllä, jota harjoittavat perinteiset poliittiset viranomaiset ja kansalaisyhteiskunta, eli yksityiset sidosryhmät, julkiset järjestöt ja kansalaiset.

kansalaisyhteiskunta

Valtion ja markkinoiden ohella yhteiskunnan "kolmas sektori", joka käsittää laitokset, ryhmät ja järjestöt (viralliset tai epäviralliset) ja joka voi toimia välittäjänä viranomaisten ja kansalaisten kesken⁸⁴.

korvaava oppiminen

Oppimistarjonta, joka korvaa oppivelvollisuuden aikana hankkimatta jäänyttä koulutusta

ohjaus

Toimet, joiden avulla ihmisten on helpompaa tehdä (koulutukseen, ammattiin ja henkilökohtaiseen elämään liittyviä) päätöksiä ja toteuttaa niitä.

oppimisalue

Alue, jolla kaikki sidosryhmät tekevät yhteistyötä paikallisten oppimistarpeiden tyydyttämiseksi ja yhteisiin ongelmiin tarvittavien ratkaisujen löytämiseksi.

oppimisen arvottaminen

Prosessi, jossa tunnustetaan (virallinen, epävirallinen ja arkielämässä havaittava) oppiminen ja sen tulokset tietoisuuden lisäämiseksi oppimisen itseisarvosta ja oppimisen palkitsemiseksi.

oppimisen edistäjä

Kuka tahansa, joka helpottaa tietojen ja osaamisen hankkimista järjestämällä suotuisan oppimisympäristön. Oppimisen edistäjiä ovat myös opettajat, ohjaajat tai kouluttajat. Oppimisen edistäjä ohjaa oppijaa antamalla suuntaviivoja, palautetta ja neuvoja oppimisprosessin aikana ja tukee tietojen ja taitojen omaksumista.

oppimiskunta

Kunta, jossa oppimiskulttuuria edistetään laajalti kehittämällä tehokkaita paikallisia kumppanuuksia kunnan kaikkien sektorien välille ja jossa yksilöitä ja järjestöjä tuetaan sekä motivoidaan osallistumaan oppimiseen.

oppiva organisaatio

Organisaatio, jossa kannustetaan kaikella tasolla (yksilöllisesti tai ryhmässä) tapahtuvaa oppimista ja joka oppimisen tuloksena muuttuu itsekin jatkuvasti.

osaaminen

Kyky hyödyntää tehokkaasti kokemusta, tietoa ja tutkintoja.

osaamiseen perustuva yhteiskunta (tai osaamisyhteiskunta)

Yhteiskunta, jonka prosessit ja käytännöt perustuvat tiedon tuottamiseen, jakamiseen ja hyödyntämiseen.

(osaamisen) määrittely

Prosessi, jossa eritellään ja määritellään osaamisen rajat ja luonne.

pätevyyden tunnustaminen

1) Yleinen prosessi, jossa annetaan virallinen asema hankitulle osaamiselle (tämä tarkoittaa *muodollista tunnustamista*)

- virallisesti (myöntämällä todistus) tai

- epävirallisessa tai arkiympäristössä (myöntämällä vastaavuus, opintoviikkoja tai vahvistamalla hankittu osaaminen)

ja/tai

2) osaamisen arvon tunnustaminen taloudellisten tai sosiaalisten sidosryhmien toimesta (tämä tarkoittaa *sosiaalista tunnustamista*).

sopeutuvuus⁸⁵

Sekä yritysten että niiden työntekijöiden kyky sopeutua uusiin tekniikoihin, uusiin markkinaolosuhteisiin ja uusiin työskentelymalleihin.

sukupolvien välinen oppiminen

Oppiminen, jossa kokemuksia, tietoa tai osaamista siirtyy sukupolvelta toiselle.

toimivallan lisääminen (empowerment)

Prosessi, jossa ihmisille annetaan valta tehdä vastuullisia aloitteita oman elämänsä, kuntansa tai yhteiskuntansa taloudellisten, sosiaalisten ja poliittisten puitteiden muokkaamiseksi.

tutkinnon myöntäminen

Tutkintotodistusten myöntämisprosessi, jossa tunnustetaan muodollisesti yksilön saavutukset arviointimenettelyn jälkeen.

tutkintotodistus

Virallinen asiakirja, johon on muodollisesti merkitty yksilön saavutukset.

työllistettävyys⁸⁶

Ihmisten kyky työllistyä. Työllistettävyys riippuu paitsi työtä hakevien henkilöiden tietojen ja osaamisen riittävydestä mutta myös työtä hakeville tarjottavista kannustimista ja mahdollisuuksista.

virallinen oppiminen (formal learning)

Oppimista tapahtuu tavallisesti yleissivistävissä tai ammatillisissa oppilaitoksissa, ja oppiminen on (oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta) järjestelmällistä ja siitä saa todistuksen. Virallinen oppiminen on oppijan näkökulmasta tarkoituksellista.

yhteiskuntaan integroituminen

Yhteiskuntaan integroituminen tarkoittaa sitä, että ihmiset voivat osallistua täysimääräisesti talous-, yhteiskunta- ja arkielämään ja että ihmisillä on riittävät tulot ja (henkilökohtaiset, perheen, yhteiskunnan, kulttuuriset) resurssit yhteiskunnan riittävänä pitämän elintason ja elämänlaadun saavuttamiseksi. Lisäksi se tarkoittaa, että ihmiset voivat vapaasti käyttää perusoikeuksiaan.

yriytysten sosiaalinen vastuu

Yriytysten sitoumus toimia paitsi yhteiskunnan, talouden ja ympäristön kannalta kestävän kehityksen periaatetta noudattaen myös tunnustaen sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien intressit.

---

¹ Lähde: Euroopan työvoimatutkimus 2000.

² "The well-being of nations: the role of human and social capital" (s.33), Tom Healy, Sylvian Côté, OECD 2001.

³ Euroopan työvoimatutkimuksessa tutkittu osallistuminen viittaa useimmissa jäsenvaltioissa koulutukseen, johon 25–64-vuotiaat olivat osallistuneet neljän viikon aikana ennen tutkimusta. Portugalin, Ranskan ja Alankomaiden osalta tieto osallistumisesta rekisteröitiin ainoastaan, jos osallistuminen oli käynnissä tutkimuksen suorittamishetkellä.

⁴ Lähde: OECD: julkiset ja yksityiset suorat ja välilliset menot oppilaitoksiin vuonna 1998.

⁵ Feiran Eurooppa-neuvoston päätelmät, kohta 33.

⁶ Elinikäisen oppimisen strategiaa koskevat neuvoston päätelmät, 20.1. 1996, (97/C7/02).

-
- ⁷ Jäsenvaltioilta, ETA:lta, ehdokasmailta ja kansalaisyhteiskunnalta saaduista palautteista on saatavilla tiivistelmä ja tarkastelu.
- ⁸ Komission ehdotuksesta (KOM(2001) 59 lopullinen) 14. helmikuuta 2001 tehty koulutusasioiden neuvoston päätös. Tukholman Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteita koskevan selvityksen maaliskuussa 2001.
- ⁹ Komission tiedonanto: "Alustava yksityiskohtainen työohjelma koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuuden tavoitteita koskevan selvityksen seurannasta" – KOM(2001) 501 lopullinen.
- ¹⁰ Tukholman Eurooppa-neuvoston päätelmät, kohta 11.
- ¹¹ Amsterdamin sopimukseen lisättiin työllisyyttä käsittelevä uusi osasto, ja sopimuksen mukaisesti työllisyysstrategia perustuu ensisijaisiin aiheisiin, jotka ryhmitetään työllisyyden suuntaviivoissa kuvattuihin neljään pilariin. Vrt. Yhteinen työllisyysraportti 2001 (KOM(2001) 438 lopullinen). Työllisyyden suuntaviivat 2001, EYVL L 22/18, 24.1.2001.
- ¹² Nizzassa joulukuussa 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi Euroopan sosiaalipoliittisen ohjelman. Vrt. komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle (KOM(2000) 379 lopullinen).
- ¹³ Tukholmassa maaliskuussa 2001 kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi komission aikomuksen perustaa taitoja ja liikkuvuutta käsittelevän korkean tason työryhmän, joka esittelisi toimintasuunnitelman Barcelonassa maaliskuussa 2002 pidettävässä Eurooppa-neuvoston kokouksessa Vrt. komission tiedonanto neuvostolle "Kaikille avoimet uudet eurooppalaiset työmarkkinat" (KOM(2001)116 lopullinen).
- ¹⁴ eLearning-aloite on osa eEurope-toimintasuunnitelmaa, ja siinä noudatetaan Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmiä. Vrt. komission tiedonanto "eLearning – katse huomispäivän koulutukseen" (KOM(2000) 318 lopullinen).
- ¹⁵ Ks. komission tiedonanto: "Kohti eurooppalaista tutkimusaluetta" (KOM(2000) lopullinen, ja komission tiedonanto: "Eurooppalaisen tutkimusalueen liikkuvuusstrategia" (KOM(2001) 331 lopullinen).
- ¹⁶ Jäsenvaltioilta, ETA-mailta, ehdokasmailta ja kansalaisyhteiskunnalta saadun palautteen tiivistelmä ja analyysit ovat saatavana.
- ¹⁷ Elinikäinen oppiminen määriteltiin muistiossa seuraavasti: *"kaikki jatkuva tarkoituksenmukainen oppimistoiminta, jonka tarkoituksena on parantaa ammattitaitoa sekä lisätä tietoja ja pätevyyttä"*.
- ¹⁸ Vrt. sanasto (liite II).
- ¹⁹ OECD:n vuonna 2001 tekemässä koulutuspolitiikkaa koskeneessa tarkastelussa tutkittiin myös elinikäisen oppimisen erityispiirteitä.
- ²⁰ Vuotta 2001 koskevassa yhteisessä työllisyysraportissa todetaan, että tällaisia strategioita on noin seitsemällä jäsenvaltiolla. Yhteinen työllisyysraportti 2001 (KOM(2001) 438 lopullinen).
- ²¹ Vrt. komission vihreä kirja yritysten sosiaalisen vastuun eurooppalaisten puitteiden edistämisestä (KOM(2001) 366 lopullinen).
- ²² Vrt. tavoitteita koskevan selvityksen seurannan tavoite 3.1: "Yhteyksien vahvistaminen työelämään ja tutkimukseen sekä yhteiskuntaan yleensä".

---

²³ Mahdolliset oppijat -käsitteellä tarkoitetaan sellaisia henkilöitä, jotka eivät osallistu aktiivisesti koulutukseen. Tällaisia ovat esimerkiksi henkilöt, joiden on vaikea osallistua koulutukseen, kuten vammaiset, tai jotka ovat vieraantuneet koulutuksesta, kuten ikääntyneet henkilöt. Käsitteellä saatetaan viitata myös henkilöihin, jotka eivät hyödynnä jokapäiväisessä toiminnassa saatavaa arkioppimista.

²⁴ Katso kohta 3.5.

²⁵ Oppimisen edistäjä -käsitettä käytetään tässä asiakirjassa viittaamaan opettajiin, kouluttajiin ja muihin toimijoihin, jotka auttavat ihmisiä oppimaan epävirallisen ja arkioppimisen ympäristöissä.

²⁶ Vrt. tavoitteita koskevan selvityksen seurannan tavoite 1.5: "Resurssien paras mahdollinen käyttö".

²⁷ Vrt. tavoitteita koskevan selvityksen seurannan tavoite 2.1: "Avoin oppimisympäristö".

²⁸ Ks. komission tiedonanto "Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka: investoiminen laatuun" – KOM(2001) 313 lopullinen.

²⁹ Vrt. tavoitteita koskevan selvityksen seurannan tavoite 2.2: "Oppimisen kiinnostavuuden lisääminen".

³⁰ Tällainen lähestymistapa on omaksuttu Euroopan tasolla – katso Yhteinen työllisyysraportti 2001.

³¹ Vrt. tavoitteita koskevan selvityksen seurannan tavoite 2.2: "Oppimisen kiinnostavuuden lisääminen".

³² Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus (2001/613/EY).

³³ Tällä alalla tehtävään työhön osallistuvat myös tutkintovaatimusten avoimuutta käsittelevä eurooppalainen foorumi ja ammatillisen koulutuksen laatua käsittelevä eurooppalainen foorumi.

³⁴ Tämän ensisijaisen toimen merkitystä erityisesti Euroopan työmarkkinoille esitellään komission tulevassa ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa.

³⁵ Tutkintotodistusten ja opintosuoritusten tunnustamisen kansalliset tiedotuskeskukset.

³⁶ Ammatillisen ohjauksen kansalliset keskuskeskukset.

³⁷ Näiden ensisijaisten toimien merkitystä erityisesti Euroopan työmarkkinoille esitellään komission tulevassa ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa.

³⁸ Järjestelmässä otetaan huomioon (huhtikuun 2001 ja kesäkuun 2002 välisenä aikana toteutettava) yhdenmukaistamishanke sekä yhteinen toimintahanke ”Siltojen rakentaminen kelpoisuuksien välille: ammatillisten opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kartuttamisjärjestelmä elinikäiselle oppimiselle” (marraskuu 2001–helmikuu 2003).

³⁹ Komissio kehittää parhaillaan myös keskitettyjä tietosivustoja, joilta olisi pääsy opiskelumahdollisuuksia koskevaan portaaliin, EURES-tietokantaan sekä ehdotettuun nuorisopolitiikkaa käsittelevään Internet-portaaliin. Tämän ensisijaisen toimen merkitystä erityisesti Euroopan työmarkkinoille painotetaan komission tulevassa ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa.

⁴⁰ Tämän ensisijaisen toimen merkitystä erityisesti Euroopan työmarkkinoille painotetaan komission tulevassa ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa.

-
- 41 Työllisyyden suuntaviivat vuodeksi 2001, suuntaviiva 3.
- 42 EIP:n perustaman 12–15 euron suuruisen erityisen lainaohjelman (dedicated lending programme) avulla Lissabonin Eurooppa-neuvoston jälkeen toteutettu Innovaatio 2000 –ohjelma toiminee tukena elinikäisen oppimisen toteuttamisessa.
- 43 Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmät, kohta 26, sekä työllisyyden suuntaviivat vuodeksi 2001, monialainen elinikäisen oppimisen tavoite.
- 44 Nykyisen ohjelmakauden (2000–2006) aikana Euroopan sosiaalirahastosta annetaan vähintään 12 miljardia euroa tukea elinikäisen oppimisen kehittämiseen. Lisäksi elinikäinen oppiminen on Euroopan sosiaalirahaston Equal-yhteisöaloitteessa yksi kahdeksasta temaattisesta ensisijaisesta aiheesta, ja jäsenvaltiot ovat laatineet sille toiseksi suurimman talousarvion.
- 45 Työllisyyden suuntaviivat vuodeksi 2001, suuntaviiva 13.
- 46 Esim. jäsenvaltioiden ja OECD:n tutkimukset.
- 47 KOM (2001) 94 lopullinen: Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamista tukeva Euroopan yhteisön monivuotisesta tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelmasta 2000–2006. Ensisijainen aihealue: "Kansalaiset ja hallinto eurooppalaisessa osaamisyhteiskunnassa". Komission viidennessä puiteohjelmassa rahoittamista tutkimushankkeista saadut tulokset on otettava huomioon.
- 48 Työ perustuu komission perustaman elinikäisen oppimisen mittaamisesta vastaavan työryhmän kertomukseen, kouluopetuksen laatua koskevaan kertomukseen, elinikäisen oppimisen laatua koskevia indikaattoreita käsittelevän asiantuntijaryhmän tilannekatsaukseen sekä ammatillisen koulutuksen laatua koskevan foorumin työhön.
- 49 Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmät, kohta 26; Työllisyyden suuntaviivat vuodeksi 2001; eLearning-toimintasuunnitelma, s. 11 (KOM(2001) 172 lopullinen).
- 50 EU:ssa on yhteensä 112 miljoonaa työssäkäyvää henkilöä, joista 74 miljoonaa on pk-yritysten palveluksessa. Näistä 38 miljoonaa työskentelee alle 10 hengen yrityksissä. Lähde: "Enterprises in Europe", vuoden 2001 painos, Eurostat.
- 51 Ks. komission tiedonannon "Pk-yritykset digitaali-aikaan" kolmas toimintalinja (KOM(2001) 136 lopullinen).
- 52 Palkitseminen on vastaus Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmien kohdassa 29 esitettyyn pyyntöön.
- 53 Lisäksi komissio perusti syyskuussa 2001 tieto- ja viestintätekniisten taitojen seurantaryhmän, jossa on jäsenvaltioiden edustajat. Ryhmän tehtävänä on tutkia ja seurata teollisuuden vaatimuksiin perustuvaa tieto- ja viestintätekniisten taitojen kysyntää ja saatavuutta. Ks. Internet-osoite: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/policy/ict-skills.htm>
- 54 Tämä ensisijainen tavoite vastaa täysin erästä tavoitteita koskevan selvityksen seurannan tavoitteen 1.2 yhteydessä esitettyä aihetta.
- 55 Euroopan unionin perusoikeuskirja (2000/C 364/01).
- 56 Työllisyyden suuntaviivat vuodeksi 2001; tietoyhteiskunnan työllisyys- ja yhteiskuntapoliittisia näkökohtia tarkastelevan työryhmän (ESDIS) raportti osallisuudesta tietoyhteiskuntaan; komission ja jäsenvaltioiden tietoyhteiskunnan työllisyys- ja yhteiskuntapoliittisia näkökohtia tarkasteleva korkean tason työryhmä.

---

⁵⁷ Työllisyyden suuntaviivat vuodeksi 2001, suuntaviivat 3 ja 15; eEurope; eLearning-aloite (2001/C 204/02) ja eLearning-toimintasuunnitelma (KOM(2001) 172 lopullinen).

⁵⁸ eLearning-aloite (2001/C 204/02), eLearning-toimintasuunnitelma (KOM(2001) 172 lopullinen).

⁵⁹ Näitä asioita käsitellään Euroopan tasolla tavoitteita koskevan selvityksen seurannassa. Tavoitteessa 1.5 "Resurssien paras mahdollinen käyttö" neljästä tärkeimmästä tavoitteesta eräs on "tukea laadunarviointia ja laadunvarmistusta indikaattoreita ja vertailuarvoja käyttämällä". Tämä perustuu Bolognan korkeasteen koulutusta koskevan prosessin ja ammatillisen koulutuksen laatua koskevan foorumin tuloksiin.

⁶⁰ Osa tutkimuksen viidettä puiteohjelmaa. IST-ohjelman tutkimushankkeissa käsitellään useita elinikäiseen oppimiseen liittyviä aiheita, jotka koskevat teknologioita, järjestelmiä ja palveluita sekä infrastruktuureja ja sovelluksia kouluille, yliopistoille, koulutusympäristöille ja epäviralliselle oppimiselle.

⁶¹ Komission viidennessä puiteohjelmassa rahoittamista tutkimushankkeista saadut tulokset on otettava huomioon.

⁶² EY:n perustamissopimuksen 149 artiklassa säädetään, että "yhteisö myötävaikuttaa korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta opetuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmien järjestämisestä [...]".

⁶³ Katso Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 150 artikla.

⁶⁴ Katso Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 125 artikla.

⁶⁵ Eri Euroopan maiden elinikäisen oppimisen käytännöistä ja elinikäiseen oppimiseen liittyvien indikaattorien yksityiskohtaisemmista tiedoista on saatavilla asiakirja (komission yksiköiden asiakirja Lifelong learning practice and indicators).

⁶⁶ Elinikäiseen oppimiseen liittyvien toimien täytäntöönpano yhteisön tasolla rahoitetaan jo ehdotettujen tai hyväksytyjen ohjelmien ja toimien puitteissa, eikä tässä vaiheessa siis tarvita (rahoitukseen tai henkilöstöön liittyviä) lisäresursseja.

⁶⁷ Yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskevaa toimintaa toteutetaan ensisijaisesti tavoitteen 7 (Kansalaiset kehittyvässä osaamisyhteiskunnassa, Citizens in an Evolving Knowledge Society) puitteissa; yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen pääsy on myös yksi "Eurooppalainen osaamisyhteiskunta" -osa-alueen tutkimustavoitteista.

⁶⁸ Eri Euroopan maiden elinikäisen oppimisen käytännöistä ja elinikäiseen oppimiseen liittyvien indikaattorien yksityiskohtaisemmista tiedoista on saatavilla asiakirja (komission yksiköiden asiakirja Lifelong learning practice and indicators).

⁶⁹ Komission tiedonanto "Rakenteelliset indikaattorit", jossa esitetään 35 indikaattoria yhteenvetoraporttia varten. KOM(2001) 619. Katso myös KOM(2000) 594.

⁷⁰ Julkiset koulutusmenot (% BKT:stä), lähde: Unescon, OECD:n ja Eurostatin vuosittainen yhteinen tilastotietojen keruu (UOE). Yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen osallistuvat (% 25–64-vuotiaista), lähde: yhteisön työvoimatutkimus (Labour Force Survey). Niiden vain ylemmän perusasteen koulutuksen saaneiden 18–24-vuotiaiden määrä, jotka eivät ole täydennyskoulutuksessa, lähde: yhteisön työvoimatutkimus (Labour Force Survey).

⁷¹ Koulutuksen osuus yritysten kokonaistyöntekijäkuluista, lähde: ammatillista täydennyskoulutusta koskeva kyselytutkimus (Continuing Vocational Training Survey, CVTS);

---

koulutuksen osuus perheiden kokonaiskuluista, lähde: kotitaloustiedustelu (Household Budget Survey); koulutukseen osallistuminen opintoaloittain (lähde: UOE) ja yritysten antama koulutus opiskelutyypeittäin (lähde: CVTS); oppilaita kouluissa keskimäärin yhtä Internet-yhteydessä olevaa tietokonetta kohden, lähde: Eurobarometri.

⁷² eLearning, lähde: Komission tiedonanto rakenteellisista indikaattoreista, KOM (2001) 619. Indikaattoreita kehitellään parhaillaan.

⁷³ Tarkempia teknisiä tietoja elinikäiseen oppimiseen liittyvistä kehitteillä olevista indikaattoreista on komission yksiköiden asiakirjassa "Lifelong learning practice and indicators".

⁷⁴ Sosiaalista suojelua käsittelevän komitean työryhmä, joka vastaa indikaattoreista, laatii parhaillaan Laekenissa pidettävää Eurooppa-neuvoston kokousta varten raporttia yhteisesti sovitusta sosiaalista osallisuutta koskevista indikaattoreista.

⁷⁵ KOM (2001) 313, 20.6.2001, "Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka: investoiminen laatuun".

⁷⁶ Työryhmän kertomukseen ja elinikäisen oppimisen arviointia käsitelleen Parman konferenssin vaiheisiin voi tutustua osoitteessa http://forum.europa.eu.int/Public/irc/dsis/ceies/library?l=/seminars/measuring_lifelong&vm=detailed&sb=Title

⁷⁷ Konferenssille esitettiin kertomus Riassa 28. ja 29. kesäkuuta 2001, ja se julkaistaan lähiaikoina.

⁷⁸ Tärkeimpiä sekä laadullisiin että määrällisiin indikaattoreihin liittyviä asioita ovat: miten ihmiset oppivat, oppimisolosuhteet, motivaatio, esteet ja tehokkuus. Kolme tärkeintä vaihetta ovat vuonna 2003 perustettavan aikuiskoulutuksen erikoisyksikön valmistelu, komission ehdottama vuonna 2005 toteutettava aikuiskoulutuksen tutkimus (Adult Education Survey) ja suunniteltu kolmas tutkimus oppimisesta yrityksissä (CVTS). Komission tavoitteena on yhdenmukaistaa useita muita tutkimuksia yhtenäisen tiedonkeruujärjestelmän luomiseksi.

⁷⁹ Esim. tilintarkastajien kansainvälinen yhteistyöjärjestö (International Federation of Accountants).

⁸⁰ KOM (2001) 94 lopullinen, Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamista tukevasta Euroopan yhteisön monivuotisesta tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelmasta 2000–2006. Ensisijainen aihealue: "Kansalaiset ja hallinto eurooppalaisessa osaamisyhteiskunnassa". Komission viidennen puiteohjelman kautta rahoittamista tutkimushankkeista saadut tulokset on otettava huomioon.

⁸¹ Osa tutkimuksen viidettä puiteohjelmaa. IST-ohjelman tutkimushankkeissa käsitellään useita elinikäiseen oppimiseen liittyviä aiheita, jotka koskevat tekniikoita, järjestelmiä ja palveluita, infrastruktuureja sekä sovelluksia kouluille, yliopistoille, koulutusympäristöille ja epäviralliselle oppimiselle.

⁸² Komission viidennen puiteohjelman kautta rahoittamista tutkimushankkeista saadut tulokset on otettava huomioon.

⁸³ Esimerkiksi tutkimuksen puiteohjelmassa aloitettu tutkimus tekijöistä, jotka estävät aikuisia osallistumasta korkeasta koulutukseen.

⁸⁴ Ks. Ecosocin lausunnossaan 22.9.1999 laatima määritelmä, jota käytetään jatkossa kansalaisyhteiskunnan kuulemista ja sen kanssa käytävää vuoropuhelua koskevissa suuntaviivoissa (noudattaen eurooppalaisista hallintotapaa koskevaa valkoista kirjaa). Euroopan yhteisöjen virallinen lehti 1999/C329/10.

---

⁸⁵ Ks. erityisen työllisyshuippukokouksen hyväksymä komission tiedonanto, jolla käynnistettiin Euroopan työllisyysstrategia, osoitteessa:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/elm/summit/en/papers/guide.htm

⁸⁶ Ks. erityisen työllisyshuippukokouksen hyväksymä komission tiedonanto, jolla käynnistettiin Euroopan työllisyysstrategia, osoitteessa:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/elm/summit/en/papers/guide.htm